

CURTEA DE APEL CENTRU

Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Teilor 4
e-mail: cac@justice.md, Tel.: /373 22/ 635 417
www.instante.justice.md

4-35/1-433 17-05-2026

Curtea Constituțională a Republicii Moldova mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușeanu, nr. 28

Curtea de Apel Centru, Vă expediază solicitarea ridicării excepției de neconstituționalitate înaintată de către reprezentantul pârâtului Organizația necomercială din Federația Rusă Organizația autonomă necomercială pentru promovarea cooperării internaționale „Eurasia”, Azizova Natalia, în cauza civilă la acțiunea înaintată de Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova către Organizația necomercială din Federația Rusă Organizația autonomă necomercială pentru promovarea cooperării internaționale „Eurasia” cu privire la constatarea caracterului extremist al organizației extreme.

Anexe:

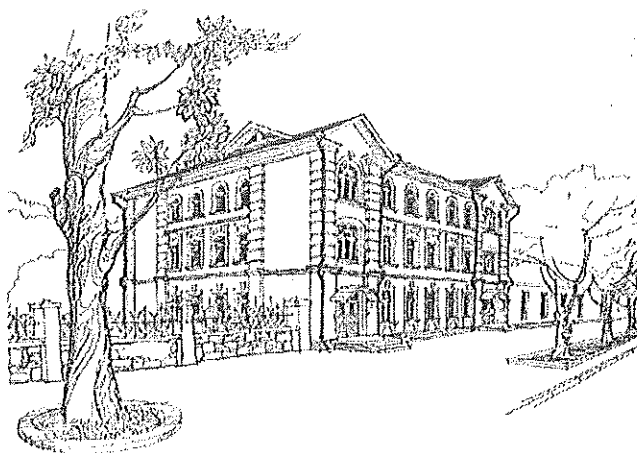
Copia cererii de chemare în judecată;
Sesizare privind excepția de neconstituționalitate înaintată de reprezentantul pârâtului Organizația necomercială din Federația Rusă Organizația autonomă necomercială pentru promovarea cooperării internaționale „Eurasia”, Azizova Natalia;
Încheierea Curții de Apel Centru nr. 2-10/25 din 26 martie 2026;

Presedintele interimar al
Curții de Apel Centru

Mîra Ghenadie

11:05
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
Intrare Nr. 709
" 31 " 03 2026

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

privind excepția de neconstituționalitate
a unor prevederi din Legea nr. 54/2003 privind contracararea activității extremiste

prezentată în conformitate cu art. 135 alin. (1) lit. a și g) din Constituție, art. 4 alin. (1) lit. a și g), și art. 25 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 74/2025 cu privire la Curtea Constituțională

A. Autorul excepției de neconstituționalitate

A.1. Persoană juridică

1. Organizația necomercială autonomă pentru promovarea cooperării internaționale „Erasia” (Federația Rusă)
2. Or. Moscova, nab. Berejcovvscaia 38 bl. 1
3. info@evrazia.su

A.2. Reprezentant

1. Azizova Natalia

A.3. Instanța de judecată

1. Curtea de Apel Centru
2. Complet de judecată:
3. adresa: mun. Chișinău, str. Teilor 4
4. email: cac@justice.md

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun

1. Prin Legea nr. 100 din 13 iunie 2025, în vigoare din 14 iulie 2025 legea nr. 54/2003 cu privind contracararea activității extremist, au fost introduse modificări subrabiale la noțiuni materiale și acțiuni procedurale legate de contracararea acitivității extremiste.

2. În baza noilor norme legale, pe data de 25 iulie 2025 Serviciul de Informații și Securitate a RM a înaintat o cerere la Curtea de Apel Centru o cerere cu privire la constatarea caracterului extremist al organizației străine.

3. Procedura a fost întemeiată pe noua norma legală – art. 6¹ din lege.

4. În urma punerii pe rol a cauzei pîrîtul a depus cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate a unor prevederi din Leega nr. 54/2003 în redacția Legii nr. 100/2025.

C. Obiectul sesizării

Obiectul sesizării constituie următoarele prevederi:

1) *Legea nr. 54/2003 privind contracararea activității extremiste (în redacția Legii nr. 100/2025):*

-textul: „fapte ce denotă activitate extremistă orientată împotriva Republicii Moldova și/sau a cetățenilor săi” din art. 6¹ alin. (1);

-textul „poate fi declarată extremistă... la cererea Serviciului” din art. 6¹ alin. (2);

-Art. 1 lit. a) din Legea nr. 54/2003 în special sintagma: „subminarea securității Republicii Moldova”;

-Alin. (3) și (6) din art. 6¹;

2) *Legea art. 136/2023 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova:*

- Art. 3 p. 2) lit. a), în special sintagmele: „amenințări hibride”, „reziliența statului”, „propagandă ostilă/dezinformare”, „influențarea proceselor electorale”
- 3) Toate dispozițiile indicate se contestă în măsura în care, prin formulări imprecise și prin procedura specială instituită, nu oferă garanții suficiente împotriva arbitrariului și nu asigură respectarea drepturilor și libertăților fundamentale (în special libertatea de exprimare, libertatea de asociere și dreptul la un proces echitabil), inclusiv exigențele de claritate, previzibilitate, acces efectiv la justiție și proporționalitate a ingerinței.

D. CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

(3) Republica Moldova este un **stat de drept**, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 2

Suveranitatea și puterea de stat

(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

(2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 5

Democrația și pluralismul politic

(1) Democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic, care este incompatibil cu dictatura și cu totalitarismul.

(2) Nici o ideologie nu poate fi instituită ca ideologie oficială a statului.

Articolul 6

Separarea și colaborarea puterilor

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8

Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținînd dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Articolul 16

Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 20

Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 21

Prezumpția nevinovăției

Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

Articolul 22

Neretroactivitatea legii

Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

- (1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.
- (2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 26

Dreptul la apărare

- (1) Dreptul la apărare este garantat.
- (2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.
- (3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.
- (4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.

Articolul 32

Libertatea opiniei și a exprimării

- (1) Oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil.
- (2) Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.
- (3) Sînt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional.

Articolul 41

Libertatea partidelor și a altor organizații social-politice

- (1) Cetățenii se pot asocia liber în partide și în alte organizații social-politice. Ele contribuie la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor și, în condițiile legii, participă la alegeri.
- (2) Partidele și alte organizații social-politice sînt egale în fața legii.
- (3) Statul asigură respectarea drepturilor și intereselor legitime ale partidelor și ale altor organizații social-politice.
- (4) Partidele și alte organizații social-politice care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept, a suveranității și independenței, a integrității teritoriale a Republicii Moldova sînt neconstituționale.
- (5) Asociațiile secrete sînt interzise.
- (6) Activitatea partidelor constituite din cetățeni străini este interzisă.
- (7) Funcțiile publice ai căror titulari nu pot face parte din partide se stabilesc prin lege organică.

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidentiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 135

Atribuțiile

(1) Curtea Constituțională:

- a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;
 - b) interpretează Constituția;
 - c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;
 - d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;
 - e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova;
 - f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte, precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;
 - g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;
 - h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.
- (2) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea din inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională.

Articolul 140

Hotărîrile Curții Constituționale

(1) Legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule din momentul adoptării hotărîrii corespunzătoare a Curții Constituționale.

(2) Hotărîrile Curții Constituționale sînt definitive și nu pot fi atacate.

2. Legislația internațională

a) **Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale**

Articolul 6. Dreptul la un proces echitabil

1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărîrea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată pînă ce vinovăția sa va fi legal stabilită.

3. Orice acuzat are, în special, dreptul:

a) să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa;

b) să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale;

c) să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloace necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer;

d) să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării;

e) să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere.

Articolul 10. Libertatea de exprimare

1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Executarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrîngerii sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

Articolul 11. Libertatea de întrunire și de asociere

1. Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, inclusiv dreptul de a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

2. Exercițarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrîngerii decît acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protejarea sănătății sau a moralei ori pentru protecția drepturilor și libertăților altora. Prezentul articol nu interzice ca restrîngerii legale să fie impuse exercitării acestor drepturi de către membrii forțelor armate, ai poliției sau ai administrației de stat.

Articolul 14. Interzicerea discriminării

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

b) Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16.12.1966

Articolul 17

1. Nimeni nu va putea fi supus vreunor imixțiuni arbitrare sau ilegale în viața particulară, în familia, domiciliul sau corespondența sa, nici la atingeri ilegale aduse onoarei și reputației sale.

2. Orice persoană are drept la protecția legii împotriva unor asemenea imixțiuni sau atingeri.

Articolul 19

1. Nimeni nu trebuie să aibă ceva de suferit din pricina opiniilor sale.

2. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a răspîndi informații și idei de orice fel, fără a se ține seama de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită ori artistică, sau prin orice alt mijloc, la alegerea sa.

3. Exercitarea libertăților prevăzute la paragraful 2 al prezentului articol comportă îndatoriri și răspunderi speciale.

În consecință, ea poate fi supusă anumitor limitări care trebuie însă stabilite în mod expres prin lege și care sunt necesare:

- a) respectării drepturilor sau reputației altora;
- b) apărării securității naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice.

Articolul 22

1. Orice persoană are dreptul de a se asocia în mod liber cu altele, inclusiv dreptul de a constitui sindicate și de a adera la ele, pentru ocrotirea intereselor sale.

2. Exercitarea acestui drept nu poate fi supusă decît restricțiilor prevăzute de lege și care sunt necesare într-o societate democratică, în interesul securității naționale, al securității publice, al ordinii publice ori pentru a ocroti sănătatea sau moralitatea publică sau drepturile și libertățile altora. Prezentul articol nu se opune ca exercitarea acestui drept de către membrii forțelor armate și ai poliției să fie supusă unor restricții legale.

3. Nici o dispoziție din prezentul articol nu permite statelor părți la Convenția din 1948 a Organizației Internaționale a Muncii privind libertatea sindicală și ocrotirea dreptului sindical să ia măsuri legislative aducînd atingere - sau să aplice legea într-un mod care să aducă atingere - garanțiilor prevăzute în acea Convenție.

Articolul 25

Orice cetățean are dreptul și posibilitatea, fără nici una din discriminările la care se referă articolul 2 și fără restricții nerezonabile:

- a) de a lua parte la conducerea treburilor publice, fie direct, fie prin intermediul unor reprezentanți liber aleși;
- b) de a alege și de a fi ales, în cadrul unor alegeri periodice, oneste, cu sufragiu universal și egal și cu scrutin secret, asigurând exprimarea liberă a voinței alegătorilor;
- c) de a avea acces, în condiții generale de egalitate, la funcțiunile publice din țara sa.

Articolul 26

Toate persoanele sunt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii.

În această privință legea trebuie să interzică orice discriminare și să garanteze tuturor persoanelor o ocrotire egală și eficace contra oricărei discriminări, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.

3. Cadrul normativ național pertinent.

Legea nr. 54/2003 privind contracararea activității extremiste

Articolul 1. Noțiuni principale

În sensul prezentei legi, noțiunile de mai jos au următoarele semnificații:

extremism – atitudinea, doctrina unor curente politice, care, pe bază de teorii, idei sau opinii extreme, caută, prin măsuri violente sau radicale, să impună programul lor;

activitate extremistă:

a) activitate a organizației necomerciale, a cultului religios ori a unei părți componente a acestuia, a mijlocului de informare în masă, a unei persoane juridice sau a unei organizații neînregistrate, inclusiv străine, (în continuare, fiecare dintre acestea fiind denumită *organizație*) ori a persoanei fizice în vederea planificării, organizării, pregătirii sau îndeplinirii unor acțiuni orientate spre:

- schimbarea, prin violență, a bazelor regimului constituțional și violarea integrității Republicii Moldova;

- subminarea securității Republicii Moldova;

- uzurparea puterii de stat sau a calităților oficiale;

- crearea de formațiuni armate ilegale;

- desfășurarea activității teroriste;

- provocarea urii rasiale, naționale sau religioase, precum și a urii sociale, legate de violență sau de chemări la violență;

- umilirea demnității naționale;

- provocarea dezordinilor în masă, comiterea faptelor de huliganism sau actelor de vandalism pe motive de ură sau vrajbă ideologică, politică, rasială, națională sau religioasă, precum și pe motive de ură sau vrajbă față de vreun grup social;

- propagarea exclusivismului, superiorității sau a inferiorității cetățenilor după criteriul atitudinii lor față de religie sau după criteriul rasei, naționalității, originii etnice, limbii, religiei, sexului, opiniei, apartenenței politice, averii sau originii sociale;

- profanarea simbolurilor de stat (drapel, stemă, imn) ale Republicii Moldova sau ale altui stat, arborate, utilizate sau intonate public, în scopuri extremiste;

- propagarea ideologiilor fasciste (inclusiv legionară), național-socialiste (naziste), rasiste, șoviniste și/sau xenofobe;

- desfășurarea unor acțiuni separatiste și altor acțiuni care pot afecta caracterul unitar și indivizibil al Republicii Moldova;

b) etalarea, confecționarea, răspândirea, vânzarea, precum și deținerea în vederea difuzării publice a:

- atributelor ori simbolurilor fasciste;

- atributelor ori simbolurilor național-socialiste (naziste);

- atributelor ori simbolurilor unei organizații extremiste;

- atributelor ori simbolurilor general cunoscute ce sunt utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni;

- atributelor ori simbolurilor create prin stilizarea atributelor ori simbolurilor fasciste, național-socialiste (naziste), ale unei organizații extremiste, a altor atribute ori simboluri care au semnificație rasistă, șovinistă și/sau xenofobă sau a atributelor ori simbolurilor general cunoscute ce sunt utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni, și care pot fi confundate cu acestea.

Articolul 6. Răspunderea organizației pentru desfășurarea activității extremiste

(1) În Republica Moldova sunt interzise:

a) înființarea și activitatea organizațiilor necomerciale, a cultului religios ori a unei părți componente a acestuia, a mijlocului de informare în masă, a unei persoane juridice sau a unei organizații neînregistrate, ale căror scopuri ori acțiuni sunt orientate spre desfășurarea activității extremiste;

b) înființarea unor reprezentanțe ale organizațiilor străine în privința cărora s-a constatat, prin hotărâre judecătorească, că desfășoară activitate extremistă orientată împotriva Republicii Moldova și/sau a cetățenilor săi;

c) participarea, în orice formă, la activitățile unei organizații extremiste;

d) acordarea oricărei forme de suport unei organizații extremiste;

e) desfășurarea activității extremiste;

f) mediatizarea, propagarea sau justificarea activității extremiste ori a unei organizații extremiste.

(2) În cazul în care în activitatea unei organizații aflate pe teritoriul Republicii Moldova, inclusiv în activitatea a cel puțin unei subdiviziuni a acesteia, se depistează fapte ce denotă activitate extremistă, Serviciul solicită organizației respective ca, în termen de până la 30 de zile, să întreprindă măsuri pentru încetarea acțiunilor respective și să informeze Serviciul despre măsurile luate și rezultatele acestora.

(3) Dacă organizația indicată la alin.(2) nu a îndeplinit solicitarea Serviciului în termenul stabilit sau a comis, în interiorul termenului menționat, alte fapte ce denotă activitate extremistă, activitatea organizației poate fi suspendată pe un termen de la 6 la 12 luni prin hotărâre judecătorească, la cererea Serviciului.

(4) Serviciul se poate adresa direct în instanța de judecată, fără a respecta procedurile indicate la alin.(2), în cazul în care în activitatea unei organizații se depistează fapte ce denotă activitate extremistă manifestată prin cel puțin una dintre următoarele:

a) este amenințată suveranitatea, independența, integritatea teritorială, securitatea statului;

b) faptele sunt de natură să submineze procesele electorale democratice;

c) faptele sunt realizate prin campanii de dezinformare ori de propagandă a agresiunii militare, a activității extremiste sau teroriste.

(5) Examinarea cererilor menționate la alin.(3) și (4) ține de competența Curții de Apel Centru și se realizează într-un termen care nu va depăși două luni. Hotărârea judecătorească emisă în acest sens este definitivă și executorie, dar poate fi atacată cu recurs în termen de 10 zile. Cererea de recurs se examinează de Curtea Supremă de Justiție în termen de 15 zile.

(6) Luând în considerare gravitatea încălcărilor admise de către organizație, existența unui pericol real și iminent de producere a unor consecințe iremediabile prin continuarea desfășurării activității, Serviciul poate cere instanței de judecată să dispună, în calitate de măsură asiguratorie, suspendarea activității organizației pe perioada examinării cauzei, până la pronunțarea în fond, prezentând, în acest sens, argumentele și probele care să ateste situațiile respective.

(7) La examinarea cererii privind dispunerea, în calitate de măsură asiguratorie, a suspendării activității organizației, instanța de judecată citează participanții la proces și, în termen de 3 zile de la depunerea cererii de aplicare a măsurii asiguratorii privind suspendarea activității organizației, decide, prin încheiere executorie și susceptibilă de recurs, cu privire la suspendarea activității organizației în calitate de măsură asiguratorie, luând în considerare existența unui pericol real și iminent de producere a unor consecințe iremediabile în situația în care organizația va continua desfășurarea activității. Părțile la proces sunt obligate să se prezinte în fața instanței de judecată.

(8) Încheierea privind aplicarea sau respingerea cererii de aplicare a măsurilor asiguratorii poate fi atacată cu recurs separat de fondul cauzei. Cererea de recurs se examinează de către Curtea Supremă de Justiție în termen de până la 5 zile.

(9) Pe perioada suspendării activității unei organizații potrivit prevederilor prezentului articol, acesteia îi este interzisă desfășurarea oricărei forme de activitate, precum și fondarea mijloacelor de informare în masă, organizarea întrunirilor, mitingurilor, demonstrațiilor, pichetărilor și altor acțiuni publice, folosirea oricăror tipuri de conturi bancare, cu excepția cazurilor în care sunt necesare decontări cu contractanții, decontări aferente îndeplinirii contractelor individuale de muncă, decontări pentru repararea prejudiciilor cauzate prin acțiunile organizației, decontări pentru plata impozitelor, taxelor și amenzilor.

(10) În temeiul hotărârii judecătorești definitive privind suspendarea activității organizației, aceasta este inclusă în Registrul organizațiilor extremiste și materialelor cu caracter extremist. La expirarea termenului pentru care a fost suspendată activitatea organizației, dacă nu a fost depusă o cerere privind lichidarea acesteia, organizația respectivă este exclusă din registru. În registrul în cauză se înscrie și mențiunea despre faptul dacă hotărârea judecătorească este sau nu irevocabilă.

[Art.6 în redacția Legii nr.100 din 13.06.2025, în vigoare 14.06.2025]

Articolul 6¹. Constatarea caracterului extremist al organizației

(1) În cazul în care în activitatea unei organizații străine, inclusiv în activitatea a cel puțin unei subdiviziuni a acesteia, se depistează fapte ce denotă activitate extremistă orientată împotriva Republicii Moldova și/sau a cetățenilor săi, organizația respectivă poate fi declarată ca fiind organizație extremistă prin hotărâre judecătorească, la cererea Serviciului.

(2) În cazul în care în activitatea unei organizații neînregistrate se depistează fapte ce denotă activitate extremistă, aceasta poate fi declarată ca fiind organizație extremistă prin hotărâre judecătorească, la cererea Serviciului.

(3) Examinarea cererilor menționate la alin.(1) și (2) ține de competența Curții de Apel Centru și se realizează într-un termen care nu va depăși două luni. Hotărârea judecătorească

emisă în acest sens este definitivă și executorie, dar poate fi atacată cu recurs în termen de 10 zile. Cererea de recurs se examinează de Curtea Supremă de Justiție în termen de 15 zile.

(4) Luând în considerare gravitatea încălcărilor admise de către organizația străină, existența unui pericol real și iminent de producere a unor consecințe iremediabile prin continuarea desfășurării activității, Serviciul poate cere instanței de judecată să dispună, în calitate de măsură asiguratorie, suspendarea activității organizației respective pe teritoriul Republicii Moldova sau interzicerea participării cetățenilor Republicii Moldova la activitățile acesteia, pe perioada examinării cauzei, până la pronunțarea în fond, prezentând, în acest sens, argumentele și probele care să ateste situațiile respective.

(5) La cererea Serviciului, instanța de judecată, în termen de 3 zile de la depunerea cererii privind aplicarea măsurii asiguratorii, decide, prin încheiere executorie și susceptibilă de recurs, cu privire la admiterea sau respingerea cererii respective, luând în considerare existența unui pericol real și iminent de producere a unor consecințe iremediabile în situația în care organizația va continua desfășurarea activității.

(6) Încheierea privind aplicarea sau respingerea cererii de aplicare a măsurilor asiguratorii poate fi atacată cu recurs separat de fondul cauzei în termen de 10 zile. Cererea de recurs se examinează de către Curtea Supremă de Justiție în termen de până la 5 zile.

(7) În temeiul hotărârii judecătorești definitive privind constatarea desfășurării activității extremiste, organizația respectivă se declară ca fiind organizație extremistă și se include în Registrul organizațiilor extremiste și materialelor cu caracter extremist. În registrul în cauză se înscrie și mențiunea dacă hotărârea judecătorească respectivă este sau nu irevocabilă.

[Art. 6¹ introdus prin Legea nr. 109 din 13.06.2025, în vigoare 14.06.2025]

Legea nr. 136/2023 privind Serviciul de Informații și Securitate

Articolul 3. Atribuțiile Serviciului

În scopul asigurării securității statului, al identificării, reducerii sau contracarării vulnerabilităților, factorilor de risc și amenințărilor la adresa securității Republicii Moldova, Serviciul:

- 1) culege, verifică, evaluează, analizează, stochează, păstrează, valorifică:
 - a) informații de importanță pentru securitatea Republicii Moldova, pentru menținerea și dezvoltarea potențialului științific, economic, de apărare, al resurselor umane, pentru promovarea politicii interne și externe;
 - b) informații pentru depistarea, prevenirea și contracararea activităților informative și subversive ale serviciilor speciale străine, ale unor entități sau structuri anticonstituționale, precum și ale unor grupuri sau persoane distincte, acțiunile cărora sunt orientate spre subminarea securității statului;
- 2) elaborează și realizează, în limitele competenței, un sistem de măsuri orientate spre identificarea, prevenirea și contracararea:
 - a) acțiunilor și/sau inacțiunilor orientate spre săvârșirea următoarelor fapte, precum și a săvârșirii acestora:
 - schimbarea prin violență a ordinii constituționale, desfășurarea acțiunilor subversive sau a altor acțiuni care au drept scop înlăturarea prin violență a autorităților și instituțiilor publice, subminarea ori lichidarea, prin orice formă, a suveranității, a independenței sau a integrității și unității teritoriale a statului;
 - uzurparea puterii de stat;
 - provocarea urii pe motive de rasă, naționalitate, religie, motive sociale, însoțită de violență sau de instigare la acțiuni violente;

– realizarea activităților care favorizează, în mod direct sau indirect: desfășurarea acțiunilor militare împotriva Republicii Moldova, ocuparea statului de către forțe militare străine, diminuarea capacității de apărare sau de asigurare a securității frontierei de stat; aservirea față de o putere străină ori declanșarea unui război, a unor conflicte armate interne sau internaționale; realizarea altor acțiuni de violență care subminează existența, stabilitatea și dezvoltarea durabilă a statului;

– desfășurarea unor acțiuni și admiterea unor premise care favorizează, determină sau pot afecta, grav ori iremediabil, obiectivele naționale din sfera transportului și comunicațiilor, sistemul energetic, sistemele informaționale sau de comunicații electronice, piața financiară bancară, domeniul fiscal, vamal ori investițional, ramurile principale ale economiei naționale, relațiile externe ale acestora sau obiectivele de infrastructură critică;

– trădarea de patrie, spionajul, activitatea structurii informative ilegale, complotul împotriva Republicii Moldova, culegerea neautorizată de informații, separatismul;

– apariția amenințărilor sau a incidentelor cibernetice în rețelele și sistemele informatice de interes național;

– apariția amenințărilor hibride la adresa statului, exprimate prin acțiuni/inacțiuni la nivel național, regional sau mondial, care afectează reziliența statului, precum și prin campanii de propagandă ostilă sau de dezinformare, ce pot submina ordinea constituțională;

– sustragerea, contrabanda, producerea, folosirea, transportarea sau păstrarea ilegală de armament, muniții, tehnică de luptă, substanțe explozive, radioactive, otrăvitoare sau toxice, droguri, mărfuri strategice, dacă prin aceasta se aduce atingere securității naționale;

– desfășurarea activității teroriste, sprijinirea, în orice mod, a acestei activități, a altor activități cu caracter extremist; propagarea ideilor și valorilor teroriste și extreme;

– implicarea în manifestări de corupție a persoanelor cu funcții de demnitate publică, a angajaților din cadrul organelor de ocrotire a normelor de drept și/sau din cadrul autorităților de control, care, în virtutea funcției/statutului, săvârșesc o acțiune sau inacțiune ilegală în interesul ori la indicația unui grup criminal organizat sau a unei organizații criminale ori care au pus în aplicare scheme de fapte coruptibile ce prejudiciază buna funcționare a instituției în care activează sau buna funcționare a ramurilor economiei naționale;

– influențarea proceselor electorale în scopul promovării intereselor altor state, ale entităților anticonstituționale, ale unui grup criminal organizat sau ale unei organizații criminale;

– gestionarea ilegală, degradarea sau distrugerea resurselor naturale de interes național ori blocarea accesului la acestea;

– desfășurarea activității orientate spre producerea sau răspândirea unei epidemii ori pandemii;

– poluarea excesivă radioactivă, chimică sau bacteriologică a mediului sau punerea în pericol a securității ecologice, dacă aceasta poate să provoace un ecocid;

– confecționarea sau deținerea ilegală a tehnicii speciale ori a mijloacelor de program pentru interceptarea și/sau accesarea comunicațiilor, a fluxului de date și a sistemelor informatice;

– organizarea migrației ilegale de către un alt stat, de către o entitate anticonstituțională, de către un grup criminal organizat sau o organizație criminală cu caracter transnațional;

constituirea de organizații sau de grupări ilegale, la nivel național sau internațional, aderarea la acestea sau susținerea acestora sub orice formă, în scopul desfășurării uneia dintre activitățile menționate la prezenta literă, precum și desfășurarea secretă a unor asemenea activități de către organizații sau grupuri constituite în mod legal.

b) infiltrării în cadrul Serviciului a exponenților serviciilor speciale străine, ai entităților anticonstituționale, ai grupurilor sau organizațiilor criminale, ai organizațiilor extremiste, ai persoanelor juridice sau fizice, în scopuri ilicite;

c) intenției angajaților Serviciului de a stabili sau stabilirii, în scopuri ilicite, a contactelor cu exponenții serviciilor speciale străine, ai entităților anticonstituționale, ai grupurilor sau organizațiilor criminale, ai organizațiilor extremiste, ai persoanelor juridice sau fizice;

3) realizează activități de prevenire, constatare și contracarare a infracțiunilor, în condițiile Codului de procedură penală;

4) constată contravențiile ce țin de competența Serviciului, în conformitate cu prevederile Codului contravențional;

5) desfășoară activități în conformitate cu prevederile Legii nr.120/2017 cu privire la prevenirea și combaterea terorismului;

6) realizează asigurarea tehnică a interceptării comunicărilor efectuate prin intermediul rețelelor de comunicații electronice, cu utilizarea mijloacelor de program și/sau a mijloacelor tehnice speciale, instalate sau conectate, în caz de necesitate, la echipamentul furnizorilor de rețele și/sau servicii de comunicații electronice;

7) efectuează asigurarea contrainformativă a autorităților administrației publice centrale și a celor administrative autonome, precum și a instituțiilor din subordinea acestora;

8) elaborează și asigură realizarea politicii de stat în domeniul creării, administrării, funcționării și securității sistemelor speciale de comunicații electronice;

9) elaborează și realizează politica de stat și exercită controlul în domeniul protecției criptografice și tehnice a informației atribuite la secret de stat;

10) desfășoară activități în conformitate cu prevederile Legii nr.245/2008 cu privire la secretul de stat;

11) desfășoară activități în conformitate cu prevederile Legii nr.271/2008 privind verificarea titularilor și candidaților la funcții publice;

12) desfășoară activități în conformitate cu prevederile Legii nr.325/2013 privind evaluarea integrității instituționale;

13) desfășoară activități în conformitate cu prevederile Legii nr.124/2022 privind identificarea electronică și serviciile de încredere;

13¹) desfășoară activități în conformitate cu prevederile Legii nr.54/2003 privind contracararea activității extremiste;

14) participă la asigurarea securității misiunilor diplomatice și oficiilor consulare ale Republicii Moldova, precum și a personalului acestora;

15) desfășoară activități de protecție a personalului Serviciului și al entităților subordonate, atât în țară, cât și în străinătate;

16) asigură securitatea internă a Serviciului și paza obiectivelor acestuia;

17) colaborează, în limitele competenței, cu Serviciul de Protecție și Pază de Stat în vederea asigurării securității persoanelor care beneficiază de protecție și pază de stat și a obiectivelor aflate în pază, precum și în vederea prevenirii comiterii atentatelor la viața, sănătatea și inviolabilitatea persoanelor care beneficiază de protecție și pază de stat, a reprezentanților altor state sau ai organizațiilor internaționale, a căror protecție trebuie să fie asigurată pe durata șederii în Republica Moldova;

18) contribuie, în comun cu alte autorități publice, la realizarea politicii statului în domeniul migrației și azilului, intrării/ieșirii și șederii străinilor și apatrizilor, acordării statutului de refugiat, la soluționarea problemelor legate de dobândirea, prin naturalizare, recunoaștere, redobândire sau acordare, a cetățeniei sau la retragerea cetățeniei Republicii Moldova;

19) realizează măsuri în vederea stabilirii locului de aflare a persoanelor anunțate în căutare națională, interstatală și internațională pentru comiterea infracțiunilor cu caracter terorist, infracțiunilor contra păcii și securității omenirii, infracțiunilor de război, infracțiunilor contra autorităților publice și a securității statului, altor infracțiuni care subminează securitatea Republicii Moldova;

20) asigură curieratul diplomatic și cel special;

21) asigură securitatea procesului electoral în conformitate cu responsabilitățile stabilite în Codul electoral.

[Art.3 pct.2) modificat prin Legea nr.249 din 10.07.2025, în vigoare 04.10.2025]

[Art.3 completat prin Legea nr.100 din 13.06.2025, în vigoare 14.06.2025]

E. Argumentarea privind incidența drepturilor prevăzute de Constituție și pretinsele încălcări ale Legii Supreme

1. Circumstanțe de fapt.

Pe data de 13 iunie 2025 Parlamentul a adoptat Legea nr. 100 pentru modificarea unor acte normative, înlesuiv Legea nr. 54/2003 privind contracararea activității extremiste. Legea a intrat în vigoare la data de 14 iulie 2025.

Prin această lege la art. 1, la noțiuni s-au introdus noi definiții ale activității extremiste. De asemenea s-a introdus un nou mecanism de constatare a caracterului extremist al organizației (art. 6¹).

3. Incidența normelor constituționale și internaționale

Art. 1 alin. (3) din Constituție (statul de drept). Este incident deoarece normele contestate instituie un mecanism de calificare a unei organizații drept „extremistă” și o procedură specială cu efecte juridice deosebit de severe, iar utilizarea unor noțiuni largi și criterii insuficient conturate poate conduce la aplicări arbitrare, fără garanții proporționale cu gravitatea ingerinței.

Art. 20 din Constituție (accesul liber la justiție). Este incident întrucât procedura specială, termenele restrânse și efectele hotărârii pot diminua caracterul efectiv al accesului la o instanță și posibilitatea reală de exercitare a dreptului la apărare într-o cauză complexă, inițiată de o autoritate de securitate și având un puternic impact reputațional și instituțional.

Art. 21 din Constituție (neretroactivitatea legii). Este incident deoarece normele contestate, în redacția intrată în vigoare la 14 iulie 2025, urmează să fie aplicate în prezenta cauză pentru a aprecia și califica drept „activitate extremistă” conduite și fapte

pretins comise anterior intrării lor în vigoare; în măsura în care noile formulări extind sfera comportamentelor care pot fundamenta declararea unei organizații ca extremistă, aplicarea lor la situații anterioare ar echivala cu sancționarea ex post a unui comportament care nu era calificat în aceeași manieră la momentul pretensei săvârșiri, contrar principiului neretroactivității și cerințelor de securitate juridică.

Art. 23 alin. (2) din Constituție (claritatea și previzibilitatea legii). Este incident deoarece definiția „activității extremiste” și temeiurile de declanșare a procedurii sunt formulate prin noțiuni generale și evaluative (de tip „subminarea securității”, „fapte ce denotă”, „orientată împotriva”), fără criterii operaționale suficiente, ceea ce afectează capacitatea destinatarilor de a-și prevedea conduita și consecințele juridice.

Art. 32 din Constituție (libertatea opiniei și a exprimării). Este incident în măsura în care cadrul normativ contestat permite calificarea drept „extremiste” a unor acțiuni și mesaje publice pe baza unor criterii elastice (inclusiv în zone precum „dezinformare/propagandă”), generând un efect de inhibare a exprimării și risc de restrângere disproporționată a dezbaterii publice.

Art. 41 din Constituție (libertatea de asociere). Este incident deoarece declararea unei organizații drept extremistă produce, în substanță, o interdicție de funcționare și de activitate, constituind o ingerință de maximă intensitate în libertatea de asociere, care impune criterii clare, garanții robuste și un control jurisdicțional efectiv.

Art. 54 din Constituție (condițiile restrângerii drepturilor). Este incident întrucât măsura urmărită în cauză și mecanismele legale aferente reprezintă restrângeri ale exercițiului drepturilor fundamentale, care trebuie să fie necesare într-o societate democratică, proporționale și însoțite de garanții suficiente împotriva abuzului; or, formulările imprecise și procedura specială ridică probleme de adecvare, necesitate și proporționalitate stricto sensu.

Art. 6 §1 din CEDO (dreptul la un proces echitabil). Este incident deoarece procedura specială de declarare a unei organizații ca extremistă, prin termene restrânse și particularități privind rolul autorității solicitante și natura probatoriului, poate afecta egalitatea armelor, contradictorialitatea și timpul și facilitățile necesare pregătirii apărării.

Art. 10 din CEDO (libertatea de exprimare). Este incident întrucât noțiunile utilizate pentru calificarea „extremismului” pot acoperi exprimări și comunicări publice, iar o ingerință de asemenea intensitate trebuie să fie prevăzută de o lege de calitate, să urmărească un scop legitim și să fie strict proporțională.

Art. 11 din CEDO (libertatea de asociere). Este incident deoarece declararea unei organizații drept extremistă conduce direct la restrângerea radicală a dreptului de asociere, iar standardul convențional impune o justificare convingătoare, criterii previzibile și garanții procedurale efective, mai ales în cauze cu impact major asupra spațiului civic și asociativ.

Art. 13 din CEDO (dreptul la un remediu efectiv). Este incident în măsura în care combinarea noțiunilor vagi cu termenele accelerate și efectele hotărârii poate reduce eficiența mijloacelor de contestare și capacitatea reală de a obține o examinare efectivă a ingerinței.

4. **În continuare, vom aduce argumentele de rigoare prin care vom fundamenta poziția cu privire la neconstituționalitatea prevederilor contestate.**

Incidența art. 1 alin. (3) și art. 23 din Constituție

Art. 1 alin. (3) și art. 23 alin. (2) din Constituție (statul de drept; securitatea raporturilor juridice; accesibilitatea, claritatea și previzibilitatea legii). Sunt incidente deoarece, în cauza pendinte privind declararea unei organizații străine ca „extremistă”, instanța este chemată să aplice norme care, prin însăși formularea lor, lasă o marjă de apreciere excesivă autorității sesizante și instanței, fără repere normative suficiente de operaționale pentru delimitarea conduitei interzise și a pragului de intervenție.

În prezenta speță, neclaritatea normelor rezultă din utilizarea unor sintagme-„umbrelă” care nu conțin criterii verificabile și nu indică praguri minime de gravitate ori standarde de evaluare, astfel încât permit calificări extensibile și imprevizibile: (i) sintagma **„subminarea securității Republicii Moldova”** (art. 1 lit. a) nu definește ce anume constituie „securitate” în sens juridic operațional (ce componente concrete include), ce tip de acțiuni o pot „submina”, dacă este necesar un pericol real și iminent sau este suficientă o presupunere/riscuri ipotetice și, mai ales, care este pragul de gravitate al atingerii; lipsa acestor repere transformă noțiunea într-un criteriu elastic, aplicabil potențial oricărei activități publice incomode; (ii) sintagma **„fapte ce denotă activitate extremistă”** (art. 6¹ alin. (1) și în corelare cu art. 6) este neclară deoarece nu precizează ce tip de „fapte” sunt relevante (acțiuni materiale, declarații, activități online, finanțare, afiliere), dacă se cer fapte dovedite sau sunt suficiente indicii, cum se distinge între fapt și opinie, ce elemente trebuie să „denote” (intenție, scop, risc, legătură cauzală), precum și ce standard probator trebuie aplicat; termenul „denotă” este, prin natura sa, apreciativ

și transferă decizia de calificare într-o zonă subiectivă; (iii) sintagma „orientată împotriva Republicii Moldova și/sau a cetățenilor săi” (art. 6¹ alin. (1) și art. 6¹ alin. (2) în logica declarării) este neclară deoarece nu explică ce înseamnă „împotriva” (critică politică, contestare, activism, opoziție, litigii internaționale, comunicare publică), nu distinge între opoziție legitimă și ostilitate violentă, nu cere un criteriu de pericol concret și, prin formula „și/sau”, extinde sfera fără delimitări (împotriva statului sau împotriva unor cetățeni – categorie extrem de largă), făcând imprevizibilă aria de aplicare; (iv) sintagma „poate fi declarată extremistă... la cererea Serviciului” (art. 6¹ alin. (2)) este problematică prin combinația dintre puterea discreționară a autorității sesizante și lipsa criteriilor clare: textul nu indică expres condițiile minime de declanșare, nu precizează ce verifică instanța ca filtru (admisibilitate materială, standard de pericol, proporționalitate, subsidiaritate), nici cum se asigură controlul efectiv asupra evaluărilor SIS, mai ales când acestea pot include aprecieri de securitate dificil de verificat; (v) sintagmele din art. 6¹ alin. (3) și (6) (procedura accelerată și efectele hotărârii) sunt neclare și problematice prin absența unei justificări normative și a garanțiilor compatibile cu intensitatea ingerinței: termenele restrânse nu indică criterii de „complexitate” care ar permite extinderea, nu clarifică mecanismele de acces la probatoriu și de asigurare a contradictorialității în raport cu o autoritate de securitate, iar efectul executoriu/definitiv în practică comprimă posibilitatea reală de reparare a eventualelor erori; (vi) în coroborare, sintagmele din art. 3 pct. 2 lit. a) din Legea nr. 136/2023 – „amenințări hibride”, „reziliența statului”, „propagandă ostilă/dezinformare”, „influențarea proceselor electorale” – sunt neclare deoarece operează cu concepte politice/strategice, nu cu criterii juridice verificabile: nu delimitează ce constituie „amenințare” și care este elementul intențional, ce înseamnă „hibride” (instrumente, actori, prag), ce anume reprezintă „reziliența” ca obiect juridic protejat și cum se măsoară afectarea ei, ce distinge „dezinformarea” sancționabilă de eroare, opinie, exagerare, satiră ori dezbateră publică, precum și ce înseamnă „influențarea” proceselor electorale (orice mesaj politic, comunicare civică, campanie, advocacy) și care este pragul de ilicit; în lipsa acestor delimitări, aceste noțiuni pot deveni etichete care justifică declanșarea procedurii speciale pe baza unor aprecieri largi, cu efect direct asupra libertății de exprimare, libertății de asociere și securității raporturilor juridice.

Or, principiul statului de drept implică, prin art. 23 alin. (2), obligația pozitivă a statului de a asigura ca norma să fie formulată cu suficientă precizie și coerență, astfel încât destinatarul să își poată regla conduita și să poată prevedea, într-o măsură rezonabilă, consecințele juridice ale acțiunilor lor, iar când legea conferă discreție autorităților, ea trebuie să indice clar limitele acestei discreții și garanțiile împotriva abuzului;

Curtea Constituțională a reținut constant că exigențele de accesibilitate și claritate din art. 23 includ și cerința de previzibilitate, de tehnică legislativă și de legătură logico-juridică între dispoziții, iar în materia „extremismului” a arătat explicit că formulele care permit

confuzii și calificări incerte sunt incompatibile cu standardul constituțional al calității legii, ceea ce este cu atât mai important atunci când efectele juridice sunt de intensitate maximă (stigmatizare publică, interdicție de funcționare, restrângeri severe ale drepturilor).

În mod particular, în Hotărârea nr. 28 din 23.11.2015, Curtea a arătat că formulările care operează cu criterii de tip „asemănare, până la confundare” (în lipsa unor definiții, descrieri sau liste care să permită identificarea obiectivă a elementelor relevante) generează incertitudine și determină aplicări neuniforme, inclusiv soluții judiciare diametral opuse, ceea ce este incompatibil cu statul de drept și cu cerința de previzibilitate, mai ales într-un domeniu cu sancțiuni contravenționale/penale sau cu efecte echivalente ca severitate; Curtea a reținut că asemenea norme lasă instanțelor și autorităților o discreție excesivă, cu posibilitatea de determinare „ad casu”, deci arbitrară, a conduitei interzise.

În Hotărârea nr. 9 din 16.03.2023, Curtea a reiterat aceeași logică în materia „extremismului”, declarând neconstituțional textul „și care pot fi confundate cu acestea” și subliniind că legea trebuie să permită distingerea situațiilor în care un simbol/mesaj este utilizat pentru glorificare/justificare ori incitare de cele în care el poate avea semnificații multiple sau poate fi folosit în contexte de critică, protest, satiră, artă, educație; Curtea a accentuat necesitatea unei evaluări a ideii transmise în realitate, prin examinarea contextului, a mesajului, a intenției și a circumstanțelor factuale, tocmai pentru a evita transformarea unor noțiuni-umbrelă în instrumente de etichetare și reducere a pluralismului.

Aceeași exigență rezultă și din standardul Curții Europene a Drepturilor Omului privind „calitatea legii”: o ingerință este „prevăzută de lege” numai dacă norma este accesibilă și formulată cu o precizie suficientă pentru a permite persoanei să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele conduitei sale; iar atunci când legea lasă o marjă de apreciere autorităților, ea trebuie să stabilească limitele acestei marje și garanții împotriva arbitrarului (inclusiv în jurisprudența clasică privind marja discreționară și previzibilitatea, precum Silver și alții).

Curtea Europeană a dezvoltat criteriul „calității legii”: o ingerință poate fi considerată „prevăzută de lege” doar dacă norma este accesibilă și previzibilă, adică redactată cu o precizie suficientă pentru a permite persoanei să prevadă consecințele, iar când norma oferă o marjă de discreție, aceasta trebuie însoțită de limite clare și garanții efective împotriva arbitrarului; cerința de previzibilitate este cu atât mai strictă când măsurile au un impact major asupra exprimării și asocierii și când procedura este concentrată/accelerată, deoarece crește riscul ca noțiuni „umbrelă” să fie aplicate extensiv, fără analiza contextuală indispensabilă într-o societate democratică.

Prin urmare, în prezenta cauză, art. 1 alin. (3) și art. 23 alin. (2) devin standardele constituționale-cheie pentru a verifica dacă sintagmele contestate și mecanismul lor de

aplicare oferă un cadru suficient de determinat și coerent, care să permită controlul judecătoresc efectiv și să excludă calificarea „extremistă” pe baza unor formule vagi, susceptibile de a acoperi conduite licite sau protejate, în lipsa unor criterii legale clare privind natura pericolului, legătura cauzală și intensitatea necesară a ingerinței.

Cu privire la restrângerea accesului la justiție și la caracterul efectiv al controlului judiciar (art. 20 din Constituție; art. 6 și art. 13 CEDO)

Legea contestată instituie, pentru declararea unei organizații străine ca „extremistă”, un mecanism jurisdicțional special, concentrat și accelerat, declanșat la cererea Serviciului de Informații și Securitate și examinat de Curtea de Apel Centru, în baza unor criterii materiale formulate larg („fapte ce denotă activitate extremistă”, „orientată împotriva Republicii Moldova și/sau a cetățenilor săi”). Chiar dacă, în cauza de față, SIS nu a solicitat măsuri de asigurare, însăși natura demersului (declararea „extremismului”) produce efecte juridice și factuale de o intensitate excepțională, comparabile cu o interdicție de funcționare și cu excluderea din spațiul asociativ licit, cu impact major reputațional și operațional. În aceste condiții, dreptul de acces la justiție garantat de art. 20 din Constituție trebuie analizat nu formal („instanța există și examinează”), ci sub aspectul efectivității reale: posibilitatea părții vizate de a beneficia de o examinare independentă, contradictorie, cu egalitate de arme și cu timp și instrumente procedurale suficiente pentru a-și construi apărarea și a contesta temeiurile invocate de autoritatea sesizantă. Or, procedurile speciale accelerate, atunci când sunt concepute fără garanții proporționale cu gravitatea ingerinței, riscă să transforme controlul judiciar într-un exercițiu predominant formal, iar procesul – într-un remediu iluzoriu, contrar art. 20 din Constituție și art. 6 și 13 CEDO.

Din perspectiva principiului separației și colaborării puterilor în stat (art. 6 din Constituție), orice ingerință a legiuitorului în arhitectura controlului judiciar trebuie să fie strict justificată și conturată prin garanții care să excludă subordonarea sau golirea de conținut a puterii judecătorești. Separația puterilor presupune un sistem de garanții, restricții și echilibrare care exclude dominarea unei puteri asupra alteia, asigură funcționarea autonomă a fiecărei ramuri și previne posibilitatea ca legislativul să își asume prerogative specifice instanțelor. Curtea Constituțională a reținut în jurisprudența sa că, potrivit principiului separației puterilor, niciuna dintre cele trei puteri nu prevalează asupra celeilalte și nu își asumă atribuții specifice altor puteri (a se vedea, inclusiv, raționamentele consacrate în Hotărârea nr. 23 din 9 noiembrie 2011). În aceeași logică, Parlamentul nu poate să se erijeze, direct sau indirect, în instanță de judecată prin norme care antamează rezultatul controlului judiciar ori reduc rolul instanței la o validare formală a unei decizii/evaluări a autorității. În materia „extremismului”, efectul cumulat

al noțiunilor vagi și al procedurii accelerate (termen scurt, hotărâre cu efect imediat, căi de atac comprimate) creează riscul ca instanța să fie constrânsă procedural să soluționeze o cauză de maximă complexitate într-un interval care nu permite, în mod realist, administrarea completă a probelor, verificarea contradictorie a evaluărilor de securitate și motivarea riguroasă, ceea ce atinge echilibrul puterilor și însăși funcția justiției de a controla exercitarea puterii publice.

Accesul liber la justiție, consacrat de art. 20 din Constituție, este un principiu complex, care include dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor împotriva actelor ce violează drepturi și interese legitime, dreptul la apărare (art. 26 din Constituție) și garanția că nicio lege nu poate îngrădi accesul la justiție. Acest drept reprezintă o premisă și o garanție reală a respectării tuturor drepturilor, iar dreptul de a te adresa instanței este o condiție sine qua non pentru eficiența exercitării drepturilor și libertăților. Curtea Constituțională a subliniat în mod repetat că persoana trebuie să aibă libertatea de a alege modalitatea de apărare și posibilitatea de a se apăra prin toate mijloacele prevăzute de lege. În completare, art. 53 alin. (1) din Constituție consacră dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică de a obține recunoașterea dreptului, anularea actului și repararea pagubei. Din această perspectivă, orice construcție normativă care reduce în mod semnificativ capacitatea reală a persoanei de a contesta ingerința și de a obține o protecție judiciară utilă afectează art. 20, art. 26 și art. 53, iar, prin efect, intră în incidența art. 54 din Constituție, care interzice adoptarea unor legi ce ar suprima sau diminua drepturile și libertățile fundamentale; restrângerea trebuie să fie proporțională și nu poate atinge existența dreptului.

În cauza de față, restrângerea accesului efectiv la justiție rezultă, punctual, din următoarele caracteristici ale mecanismului contestat, care, cumulate, diminuează substanțial garanțiile procesuale:

În primul rând, accelerarea rigidă a procedurii comprimă „timpul și facilitățile” necesare apărării. Chiar dacă formal există o judecată și o cale de atac, termenele scurte și concentrarea examinării într-un interval prestabilit afectează posibilitatea părții vizate de a-și organiza apărarea într-o cauză care, prin natura ei, presupune un volum semnificativ de materiale (comunicări publice, activități, proiecte, relații juridice, finanțări, legături instituționale), elemente de extraneitate (documente și actori din alte jurisdicții) și necesitatea de a administra probe de combatere (acte, martori, expertize, clarificări). O procedură accelerată poate fi compatibilă cu art. 20 și art. 6 CEDO doar dacă este însoțită de mecanisme care să asigure efectivitatea apărării în cauze complexe, inclusiv posibilitatea reală de a administra probe și de a contesta în mod contradictoriu materialele invocate de autoritatea sesizantă.

În al doilea rând, se creează o asimetrie structurală între SIS și partea vizată, care afectează egalitatea armelor. SIS, prin natura atribuțiilor sale, operează cu informații și evaluări de securitate care pot avea un regim special (sensibil, operativ, dificil de verificat), iar o procedură specială care nu conturează explicit garanțiile de acces la baza factuală a acuzației, standardul de verificare al instanței și mecanismele de contestare a „evaluărilor” riscă să transforme procesul într-un control predominant deferent. Egalitatea armelor presupune ca fiecare parte să aibă o oportunitate rezonabilă de a-și prezenta cauza în condiții care să nu o dezavantajeze semnificativ față de adversar; într-un litigiu inițiat de o autoritate de securitate, această exigență reclamă garanții sporite, nu reduse.

În al treilea rând, efectivitatea controlului judiciar este afectată atunci când legea împinge instanța spre un rol formal, fără criterii operaționale și fără instrumente procedurale suficiente pentru verificarea substanței. Curtea Constituțională a subliniat că protecția judiciară efectivă și completă poate fi realizată doar în condițiile unei adevărate independențe a puterii judecătorești, investită cu prerogativa de a asigura și restabili ordinea juridică în statul de drept. Or, într-un domeniu în care termenii materiali sunt vagi, iar procesul este accelerat, există riscul ca instanța să fie împinsă să valideze calificări („extremism”) fără o examinare deplină a contextului, fără o motivare pe standarde verificabile și fără o analiză reală a proporționalității ingerinței.

În al patrulea rând, dreptul la un remediu efectiv este afectat prin prisma art. 13 CEDO, care garantează posibilitatea de a te adresa efectiv unei instanțe naționale pentru a obține examinarea plângerii și remedierea încălcării. Un remediu este „efectiv” doar dacă este apt să prevină sau să repare consecințele încălcării; atunci când consecințele sunt de o severitate excepțională, remediu trebuie să fie pe măsură. În lipsa unor garanții procedurale suficiente, inclusiv posibilitatea reală de a obține o examinare substanțială și de a corecta prompt eventualele erori, remediu devine iluzoriu.

În al cincilea rând, deși în cauza de față nu au fost solicitate măsuri de asigurare, principiul general rămâne relevant: protecția provizorie și măsurile asigurătorii sunt componente esențiale ale efectivității controlului judiciar atunci când executarea/efectele unei ingerințe pot produce consecințe greu reversibile. Curtea Constituțională a recunoscut în jurisprudența sa că asigurarea acțiunii și suspendarea efectelor unui act/ingerințe pot constitui garanții împotriva prejudiciilor iminente și ireversibile și contribuie la posibilitatea reală de executare ulterioară a hotărârii judecătorești; garanția acordată prin lege urmărește evitarea consecințelor ireparabile, iar dreptul de a solicita instanței măsuri provizorii reprezintă o protecție veritabilă împotriva abuzurilor autorității. În aceeași logică, recomandările europene privind protecția provizorie în materia administrativă pornesc de la ideea că, atunci când executarea unui act este susceptibilă să provoace daune severe care ar putea fi remediate cu dificultate, instanța trebuie să poată acorda măsuri de

protecție provizorie, evaluând factorii relevanți și existența unei aparențe de nelegalitate. Aceste principii sunt aplicabile mutatis mutandis și în proceduri speciale care produc efecte de intensitate comparabilă, deoarece, fără garanții provizorii și fără un control judiciar substanțial, hotărârea finală riscă să nu mai aibă utilitate practică.

În al șaselea rând, restrângerea accesului la justiție trebuie evaluată și prin prisma art. 54 din Constituție: chiar dacă scopul declarat al legii ar putea fi unul legitim (securitatea națională, ordinea publică), restrângerea trebuie să fie proporțională, necesară și să nu atingă existența dreptului. O procedură care, prin termene și arhitectură, reduce semnificativ capacitatea reală de apărare într-un litigiu cu consecințe extreme riscă să diminueze însăși substanța art. 20, art. 26 și garanțiile art. 6 și 13 CEDO, depășind limitele admisibile ale restrângerii.

Prin urmare, în prezenta cauză, combinația dintre (i) noțiuni materiale vagi care deplasează disputa într-o zonă apreciativă, (ii) rolul determinant al unei autorități de securitate în declanșarea și susținerea cererii, (iii) procedura specială accelerată și (iv) lipsa unor garanții procedurale clar conturate privind accesul la probatoriu, contradictorialitatea și egalitatea armelor conduce la concluzia că dreptul de acces la justiție riscă să fie redus la un cadru formal, fără satisfacție efectivă și fără un remediu real. În consecință, sunt incidente și sunt puse în discuție exigențele art. 20 din Constituție, precum și ale art. 6 și art. 13 CEDO, inclusiv în dimensiunea lor privind independența și rolul efectiv al instanței în controlul ingerințelor deosebit de severe, într-o societate democratică.

Cu privire la principiul neretroactivității legii (art. 22 din Constituție; în coroborare cu art. 76 din Constituție; art. 7 CEDO ca reper de principiu)

În speța de față, problema neretroactivității derivă din faptul că modificările operate prin **Legea nr. 100/2025**, intrate în vigoare la **14 iulie 2025**, au introdus și/sau au extins conținutul unor noțiuni și criterii determinante pentru calificarea unei conduite drept „activitate extremistă” și pentru declararea unei organizații ca „extremistă”, iar cererea SIS este întemeiată pe **pretinse fapte și conduite anterioare** acestei date. Prin urmare, există riscul ca instanța să aplice un standard normativ nou, mai larg și mai sever în efecte, unor situații consumate în trecut, ceea ce contravine art. 22 din Constituție și exigențelor de securitate juridică.

Deși în prezenta materie efectul retroactiv nu rezultă neapărat dintr-o clauză tranzitorie expresă, el poate apărea în mod practic prin **utilizarea în proces a noilor formulări** pentru a reîncadra și a reevalua conduite anterioare intrării în vigoare a legii. Dacă instanța va aprecia „faptele” pretins comise înainte de 14 iulie 2025 prin prisma unor criterii nou introduse ori lărgite după această dată (de exemplu, printr-o definiție/încadrare mai

extensivă a „activității extremiste” și prin praguri mai elastice de tip „fapte ce denotă”, ori prin legarea conduitei de noțiuni strategice precum „amenințări hibride/dezinformare/influențarea proceselor electorale”), se ajunge la un rezultat echivalent aplicării retroactive: o conduită care, la momentul săvârșirii, nu era susceptibilă în mod previzibil să producă aceeași consecință juridică – declararea organizației ca „extremistă” – devine ulterior temei pentru o măsură maximală, pe baza unor repere normative noi.

Principiul neretroactivității este o garanție de ordine și securitate juridică, protejând situațiile juridice create și consolidate sub imperiul legii vechi și împiedicând repunerea în discuție a conduitei trecute prin reguli noi, mai împovărătoare. Deși neretroactivitatea este asociată clasic cu materia penală, rațiunea sa se aplică cu forță sporită ori de câte ori legea nouă produce efecte de o severitate comparabilă unei sancțiuni: în cazul de față, declararea unei organizații ca „extremistă” produce consecințe juridice radicale și durabile, cu efecte reputaționale și instituționale, afectând direct libertatea de asociere și, indirect, libertatea de exprimare și relațiile juridice ale organizației. Tocmai din această perspectivă, aplicarea retroactivă a criteriilor noi – fie și sub forma unei „reinterpretări” extinse – ar echivala cu sancționarea ex post a unei conduite care nu era calificabilă în același mod la data faptelor.

Neretroactivitatea este strâns legată de procedura intrării în vigoare a legii (art. 76 din Constituție) și de principiul securității juridice: legea trebuie să fie cunoscută și previzibilă, iar regula potrivit căreia nimeni nu poate invoca necunoașterea legii poate funcționa doar dacă normele produc efecte pentru viitor, după ce au intrat în vigoare și au putut fi cunoscute. În speță, utilizarea criteriilor intrate în vigoare la 14 iulie 2025 pentru a aprecia fapte anterioare acestei date rupe legătura logică dintre publicarea/intrarea în vigoare și obligația de conformare, transformând legea într-un instrument care „rescrie” ex post standardul de licitudine al conduitei.

Din perspectiva dreptului internațional, interdicția retroactivității este recunoscută ca o garanție fundamentală, iar în materie penală art. 7 din Convenție consacră expres principiul potrivit căruia nimeni nu poate fi sancționat pentru o conduită care nu constituia un delict la momentul comiterii și interzice agravarea consecințelor juridice prin reguli ulterioare. Fără a reduce prezenta procedură la o acuzație penală, rațiunea acestui standard – interzicerea înrăutățirii situației juridice prin reguli noi aplicate trecutului – este direct relevantă atunci când efectele unei calificări („extremism”) sunt de o gravitate deosebită și produc restrângeri substanțiale de drepturi. În asemenea situații, aplicarea unor criterii noi unor fapte vechi compromite încrederea legitimă în lege și face imposibilă adaptarea conduitei, ceea ce este incompatibil cu statul de drept.

Orice normă juridică se aplică faptelor săvârșite în perioada în care norma respectivă este în vigoare, deci nu este nici retroactivă, nici ultraactivă – nu se aplică faptelor care preced intrarea ei în vigoare și, respectiv, faptelor săvârșite după abrogarea ei. În fiecare stat, există norme juridice care reglementează ordinea publicării și intrării în vigoare a legilor și a altor acte normative. Art. 76 al Constituției înscrie în lege modul practic în care legile intră în vigoare pe teritoriul statului. Două momente principale determină acțiunea normei juridice în timp. Actul normativ intră în vigoare:

din momentul publicării lui oficiale, de exemplu, în Monitorul Oficial al Republicii Moldova;

din momentul indicat nemijlocit în textul actului normativ ori al altui act special.

Intrarea în vigoare a legii este legată nemijlocit de faptul că aceasta trebuie să fie cunoscută de către cetățeni. Există în drept principiul *nemo censetur ignorare legem (ius)* – nimeni nu poate invoca necunoașterea legii în apărarea sa. De aceea, normele juridice sunt aduse la cunoștința publicului.

În consecință, legea acționează din momentul intrării în vigoare și până este abrogată. Legea nu are efect retroactiv, deci nu se aplică faptelor săvârșite înainte de intrarea ei în vigoare (*lex ad praeteriam non valet*). În principiu, legea dispune numai pentru prezent și viitor, nu și pentru trecut – astfel încât este firesc să acționeze numai după intrarea în vigoare; *legea nu ultraactivează, deci, ea nu își extinde acțiunea dincolo de ieșirea din vigoare (limita superioară a duratei ei)*

Principiul neretroactivității legii răspunde preocupării de securitate juridică, fiind o garanție pentru situațiile juridice legal create și consolidate sub imperiul legii vechi. Neretroactivitatea reprezintă deci un factor de ordine și de securitate juridică, protejând drepturile subiective împotriva intervenției legiuitorului și împiedicând re-punerea în discuție a drepturilor dobândite și a actelor vechi încheiate sub imperiul legii vechi.

Prin conținutul art. 22, Constituția Republicii Moldova recunoaște că principiul neretroactivității legilor nu este numai o cauză particulară, dar și că aceasta are o importanță majoră. Nu este întâmplător faptul că legiuitorul a calificat acest principiu ca esențial pentru drepturile și libertățile fundamentale ale omului, fiind orientat spre asigurarea de către stat a condițiilor necesare pentru realizarea drepturilor cetățenilor.

A doua excepție referitoare la neretroactivitatea legii este direct legată de prevederile Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice, care enunță următoarele: „*Dacă ulterior comiterii infracțiunii legea prevede aplicarea unei pedepse mai ușoare, delincventul trebuie să beneficieze de aceasta*“.

Această prevedere – care nu este enunțată de fapt în Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale – plasează statele membre sub obligația de a aplica retroactiv o lege adoptată ulterior în cazul în care ultima prevede o pedeapsă mai ușoară. Aceasta înseamnă că instanțele penale de toate nivelurile trebuie să aplice retroactiv o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară. În cazurile în care sentința a fost deja pronunțată, aplicarea pedepsei mai ușoare este posibilă doar pentru pedepsele ireversibile.

Legea acționează din momentul intrării în vigoare și până este abrogată. Legea nu se aplică faptelor săvârșite înainte de intrarea ei în vigoare. În principiu, legea dispune numai pentru prezent și viitor, nu și pentru trecut, astfel încât este firesc să acționeze

numai după intrarea în vigoare; legea nu ultraactivează, deci ea nu își extinde acțiunea dincolo de ieșirea din vigoare (HCC 3/2012).

Prin urmare, art. 22 din Constituție este incident deoarece instanța este chemată să aplice norme intrate în vigoare la 14 iulie 2025 pentru a aprecia și califica drept „activitate extremistă” conduite pretins comise anterior; dacă aceste norme noi au extins sfera, au introdus noțiuni suplimentare sau au lărgit pragurile de calificare în sens defavorabil, aplicarea lor asupra situațiilor din trecut ar încălca neretroactivitatea și securitatea juridică. În plan practic, acest capăt de critică impune delimitarea cronologică exactă a faptelor invocate de SIS și verificarea riguroasă a redacției aplicabile la data pretinselor acțiuni, astfel încât examinarea să se facă exclusiv prin prisma normelor în vigoare la acel moment, fără a proiecta retroactiv criterii nou introduse ori lărgite.

Cu privire la restrângerea unor drepturi fundamentale.

Incidența art. 32 din Constituție și art. 10 CEDO – libertatea de exprimare

Legea contestată și procedura specială de declarare a unei organizații ca „extremistă” sunt apte să producă o ingerință directă și indirectă în libertatea de exprimare, deoarece calificarea „extremistă” se poate fundamenta, în fapt, pe mesaje, comunicări publice, campanii, activități informaționale și pe aprecierea unor „fapte” prin prisma unor formule largi precum „subminarea securității Republicii Moldova”, „fapte ce denotă activitate extremistă orientată împotriva Republicii Moldova și/sau a cetățenilor săi”, iar, în planul competențelor SIS, noțiuni precum „propagandă ostilă/dezinformare” și „influențarea proceselor electorale” pot ajunge să acopere conduite care, într-o societate democratică, sunt parte a dezbaterii publice. În asemenea circumstanțe, art. 32 din Constituție și art. 10 CEDO sunt incidente nu doar la nivel teoretic, ci ca standarde decisive pentru a verifica dacă legea oferă garanții suficiente împotriva transformării noțiunilor de securitate într-un instrument de limitare a pluralismului, criticii și comunicării publice.

În dreptul constituțional, libertatea de exprimare protejează nu doar exprimarea „acceptabilă” sau „neutră”, ci și discursul critic, incomod, provocator, mai ales atunci când el se înscrie în chestiuni de interes public. Restrângerea libertății de exprimare nu poate fi admisă decât dacă este prevăzută de o lege de calitate, urmărește un scop legitim și este necesară și proporțională, cu garanții efective împotriva arbitrarului. Or, în prezenta speță, problema centrală nu este existența posibilității statului de a combate fenomene cu adevărat violente sau incitatoare la ură, ci faptul că legea contestată operează cu criterii imprecise și cu o procedură specială capabilă să producă consecințe extreme pe baza unor evaluări greu verificabile în timp util. Acest cadru amplifică efectul de inhibare (chilling effect): nu doar organizația vizată, ci și orice terț (parteneri, donatori, colaboratori, persoane asociate) va evita exprimări, inițiative sau proiecte care ar putea fi

ulterior reinterpretate ca „orientate împotriva statului” sau ca „influențare”, tocmai din cauza caracterului elastic al criteriilor.

Standardul convențional din art. 10 CEDO impune ca ingerința să fie „prevăzută de lege” în sensul calității legii: norma trebuie să fie suficient de accesibilă și previzibilă, iar dacă ea conferă o marjă de apreciere, trebuie să indice limitele acesteia și garanții contra abuzului. În plus, Curtea Europeană operează cu criteriul „necesității într-o societate democratică”, ceea ce înseamnă existența unei nevoi sociale imperioase, relevanța și suficiența motivelor, precum și proporționalitatea măsurii. În materie de exprimare, Curtea a subliniat constant că protecția este sporită pentru discursul politic și pentru dezbaterile de interes public, iar statul are o marjă îngustă atunci când ingerința vizează pluralismul și contestarea puterii. Cu atât mai mult, atunci când cadrul normativ permite calificări stigmatizante („extremism”) pe baza unor formule largi, apare riscul ca ingerința să fie justificată prin etichete („propagandă”, „dezinformare”, „influențare”) fără demonstrarea riguroasă a elementelor esențiale: context, intenție, conținut, amploare, pericol concret, legătura cauzală și pragul de gravitate.

Aplicat la speță, sintagmele contestate creează trei vulnerabilități majore în raport cu art. 32 din Constituție și art. 10 CEDO. Prima este confuzia normativă între exprimare și pericol: legea nu distinge suficient între (a) exprimarea critică/activism/advocacy, (b) exprimarea eronată sau controversată și (c) exprimarea care incită la violență ori justifică în mod direct acte ilegale grave. A doua este lipsa unui prag legal al pericolului: termeni precum „subminare”, „orientată împotriva”, „denotă” nu cer, în mod expres și verificabil, un pericol real, actual și suficient de grav, ceea ce permite calificări preventive sau speculative. A treia este transferul excesiv al calificării în zona aprecierilor SIS, prin noțiuni strategice („amenințări hibride”, „dezinformare”, „influențare”), fără criterii juridice operaționale, ceea ce poate conduce la o situație în care instanța este pusă să confirme un calificativ fără ca partea vizată să poată contesta efectiv baza factuală și metodologia de evaluare.

În fine, jurisprudența Curții Constituționale relevantă în materia „extremismului” (inclusiv raționamentele privind necesitatea delimitărilor clare, evitarea confuziilor și analiza contextuală a mesajului) este direct aplicabilă aici: atunci când legea operează cu formule capabile să includă interpretări multiple, devine obligatorie o exigență sporită de claritate și de control jurisdicțional real, pentru a nu converti un instrument excepțional într-un mecanism de restrângere a pluralismului. Prin urmare, în cauza de față, art. 32 din Constituție și art. 10 CEDO impun ca declararea „extremismului” să nu poată fi întemeiată pe formule vagi sau pe etichete informaționale, ci doar pe criterii clare, pe probe verificabile contradictoriu și pe demonstrarea unui pericol concret, în condiții de proporționalitate strictă.

Incidența art. 41 din Constituție și art. 11 CEO - Libertatea de asociere.

Potrivit art.1 alin.(3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Art.5 alin.(1) din Constituție statuează că democrația în Republica Moldova este exercitată în condițiile pluralismului politic.

În contextul dispozițiilor constituționale enunțate, semnificația statului de drept implică garantarea funcționării democrației și a pluralismului politic, inclusiv asigurarea libertății de opinie și a exprimării, a dreptului la asociere în partide și în alte organizații social-politice, care sunt parte inalienabilă a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului proclamate de Declarația Universală a Drepturilor Omului, consfințite și garantate de Constituția Republicii Moldova.

Pentru realizarea exigențelor statului de drept, este necesară respectarea unui șir de reguli, printre care: consacrară, garantarea și exercitarea efectivă a drepturilor și libertăților fundamentale, aceasta însemnând că statul trebuie să asigure fiecărui om posibilitatea reală de a se bucura de toate drepturile și libertățile fundamentale.

Art.32 alin.(1) din Constituție garantează oricărui cetățean libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil.

Libertățile garantate de norma constituțională enunțată pot fi realizate atât personal, cât și prin intermediul partidelor sau al altor formațiuni social-politice, în care cetățenii se pot asocia.

Potrivit art.41 alin. (4) din Constituție, partidele și alte organizații social-politice pot fi dizolvate numai dacă sunt declarate neconstituționale și numai în cazul în care acestea, prin scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept, a suveranității și independenței, a integrității teritoriale a Republicii Moldova.

În jurisprudența sa anterioară (HCC nr. 11/2003) Curtea Constituțională a subliniat expres faptul că normă constituțională reglementează expres și exhaustiv condițiile de lichidare sancționară a partidelor politice, neadmițând extinderea lor.

Totodată, potrivit art. 72 alin.(3) din Constituție, prin lege organică se poate stabili numai modul de organizare și funcționare a partidelor politice, nu însă și temeiurile de lichidare sancționară a lor.

Pentru considerentele expuse Curtea a subliniat că Parlamentul nu a fost în drept să extindă condițiile de lichidare ca formă de sancționare a partidelor politice peste limitele constituționale strict delimitate în art.41 alin.(4) din Constituție.

Prin urmare, lichidarea partidelor politice și a altor organizații social-politice poate fi exercitată numai în cazurile expres prevăzute de art.41 din Constituție și numai cu avizul Curții Constituționale.

Referindu-se la caracteristicile unei "societăți democratice", Curtea Europeană a acordat o importanță specială pluralismului, toleranței și viziunilor largi. În acest context,

ea a reținut că, deși uneori interesele individuale trebuie subordonate celor ale unui grup, democrația nu înseamnă pur și simplu că opiniile majorității trebuie întotdeauna să prevaleze: trebuie identificat un echilibru care să le asigure minorităților un tratament echitabil și adecvat și să evite orice abuz de poziție dominantă (a se vedea *Young, James și Webster v. Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord*, 13 august 1981, § 63; *Chassagnou și alții v. Franța* [MC], 29 aprilie 1999, § 112; *Partidul Popular Creștin Democrat v. Moldova*, 14 februarie 2006, § 64).

La caz, libertatea de asociere este incidentă în forma sa cea mai intensă, deoarece declararea unei organizații ca „extremistă” nu reprezintă o simplă sancțiune punctuală sau o limitare marginală, ci o măsură cu efect structural: ea echivalează, în substanță, cu **excluderea organizației din spațiul asociativ licit**, cu blocarea activității și cu efecte colaterale asupra membrilor, simpatizanților, partenerilor și beneficiarilor. Într-o societate democratică, asemenea măsuri sunt admisibile doar în condiții excepționale, pe baza unui cadru legal strict și previzibil, cu garanții procedurale sporite și cu o analiză riguroasă a necesității și proporționalității. În acest sens, art. 41 din Constituție și art. 11 CEDO sunt norme-ancoră ale prezentei excepții.

În dreptul constituțional, libertatea de asociere protejează atât dreptul de a constitui și a participa la organizații, cât și funcționarea lor efectivă, fără ingerințe arbitrare. Or, dacă legea permite ca o organizație să fie declarată „extremistă” în baza unor sintagme elastice („fapte ce denotă”, „orientată împotriva”, „subminarea securității”), fără criterii clare care să delimiteze elementele constitutive relevante (intenție, scop, pericol, legătură cu acte violente/ilegale grave, standard probator), atunci ingerința în art. 41 devine imprevizibilă și potențial discreționară. În plus, caracterul accelerat al procedurii și rolul determinant al unei autorități de securitate sporesc riscul ca măsura să fie aplicată ca reacție instituțională la activități asociative incomode, nu ca răspuns strict la pericole reale și grave.

Standardul CEDO este deosebit de clar: art. 11 protejează în mod substanțial pluralismul asociativ, iar măsuri precum interzicerea/dizolvarea (sau echivalentele lor funcționale) sunt privite ca **ultimă ratio**, admisibile doar dacă există motive „relevante și suficiente”, dacă ingerința răspunde unei nevoi sociale imperioase și dacă se menține un just echilibru între interesul general și drepturile indivizilor. Curtea Europeană a subliniat în repetate rânduri legătura intrinsecă dintre art. 10 și art. 11: asociațiile (inclusiv cele cu profil civic sau politic) sunt vehicule ale exprimării colective, iar atingerea adusă lor afectează simultan pluralismul, dezbateră publică și participarea civică. De aceea, atunci când statul recurge la măsuri extreme împotriva unei organizații, controlul de proporționalitate devine unul strict, iar marja de apreciere se îngustează, în special când faptele invocate țin de exprimare, advocacy, campanii publice sau activități civice.

Referitor la jurisprudența relevantă a CEDO.

Mai jos vom reda cea mai relevantă jurisprudență a Curții Europene cu privire la garantarea dreptului la asociere, strâns legată de dreptul la libera exprimare.

Art. 11 protejează asociațiile împotriva ingerințelor nejustificate ale statului, care implică, de regulă, refuzul înregistrării unei asociații sau dizolvarea unei asociații, dar pot lua și alte forme care împiedică o asociație să își desfășoare activitățile (de exemplu, prin inspecții sau restricții privind finanțarea) (a se vedea *Yordanovi împotriva Bulgariei*, 2020).

Protecția opiniilor personale, oferită de art. 9 și art. 10 din Convenție, sub forma libertății de gândire, de conștiință și de religie, precum și a libertății de exprimare, este, de asemenea, unul din scopurile libertății de asociere, astfel cum este garantată de art. 11 (*Young, James și Webster împotriva Regatului Unit*, 1981, *Vörður Ólafsson împotriva Islandei*, 2010). O astfel de protecție poate fi asigurată efectiv doar prin garantarea unui drept pozitiv și a unui drept negativ la libertatea de asociere [*Sørensen și Rasmussen împotriva Danemarcei* (MC), 2006].

Astfel, art. 11 se aplică nu doar persoanelor sau asociațiilor ale căror opinii sunt primite în mod favorabil sau sunt considerate inofensive ori neimportante, ci și celor ale căror opinii ofensează, șochează sau deranjează (*Redfearn împotriva Regatului Unit*, 2012; *Vona împotriva Ungariei*, 2013).

Punerea în aplicare a principiului pluralismului este imposibilă dacă o asociație nu își poate exprima liber ideile și opiniile (*Gorzelik și alții împotriva Poloniei* (MC), 2004; *Zhechev împotriva Bulgariei*, 2007). Protecția opiniilor și a libertății de exprimare a acestora se aplică cu atât mai mult în cazul partidelor politice, având în vedere rolul esențial al acestora în asigurarea pluralismului și a bunei funcționări a democrației [*Partidul Libertății și Democrației (ÖZDEP) împotriva Turciei* (MC), 1999]

Într-o societate democratică, bazată pe principiul statului de drept, ideile politice care contestă ordinea existentă fără a pune sub semnul întrebării principiile democrației și a căror realizare este susținută prin mijloace pașnice trebuie să beneficieze de o posibilitate adecvată de a fi exprimate, prin participarea la procesul politic (*Organizația Macedoneană Unită Ilinden – PIRIN și alții împotriva Bulgariei*, 2005).

Autoritățile publice au obligația să garanteze buna funcționare a unei asociații sau a unui partid politic, chiar și atunci când acestea deranjează sau ofensează persoanele care se opun ideilor sau revendicărilor legale pe care acestea doresc să le promoveze. Membrii acestora trebuie să poată participa la întruniri fără să se teamă că vor fi supuși unor violențe fizice de către adversarii lor. Această teamă ar putea să descurajeze alte asociații sau partide politice să își exprime în mod deschis opiniile asupra unor chestiuni foarte controversate, care afectează comunitatea. În cadrul unei democrații, dreptul de a demonstra nu se poate extinde la inhibarea exercitării dreptului unei asociații (*Ouranio Toxo și alții împotriva Greciei*, 2005; *Zhdanov și alții împotriva Rusiei*, 2019).

Respectarea triplului test al ingerinței

O ingerință în exercitarea dreptului la libertatea de asociere este justificată dacă respectă cerințele paragrafului 2 al articolului 11, și anume dacă este „prevăzută de lege”, urmărește unul sau mai multe scopuri legitime și este „necesară într-o societate democratică”.

Prevăzută de lege

Expresia „prevăzută de lege” impune în primul rând ca măsura contestată să aibă o bază în dreptul intern. Aceasta se referă, de asemenea, la calitatea legii în discuție, care trebuie să fie accesibilă persoanelor în cauză și previzibilă în ceea ce privește efectele sale. O lege este „previzibilă” dacă este formulată cu suficientă precizie pentru a permite persoanelor particulare – dacă este necesar, cu o consiliere adecvată – să își ajusteze conduita (*N.F. împotriva Italiei*, 2001, pct. 26 și 29). Pentru a îndeplini aceste cerințe, dreptul intern trebuie să ofere o anumită protecție juridică împotriva atingerilor arbitrare aduse de autoritatea publică drepturilor garantate de Convenție. Legea trebuie să indice cu suficientă claritate întinderea și modul de exercitare a unei astfel de puteri discreționare [*Maestri împotriva Italiei (MC)*, 2004].

O problemă referitoare la cerința „calității legii” a fost ridicată și în cauza *Tebieti Mühafize Cemiyeti și Israfilov împotriva Azerbaidjanului*, 2009, în care o asociație a fost dizolvată în temeiul unei legislații elaborate în termeni generali și care părea să ofere Ministerului Justiției o marjă amplă de apreciere pentru a interveni în orice chestiune legată de existența unei asociații, inclusiv în gestiunea sa internă.

La caz remarcăm că testul calității legii nu este respectat. Legiuitorul nu argumentează necesitatea introducerii unor astfel de criterii dure prin care este sfidat pluralismul, statul de drept și democrația. Aceste prevederi constituționale sunt de natură foarte abstracte și nu pot fi aplicate fără o exemplificare exactă, cu referire la norme și proceduri detaliate în legislația națională. De exemplu dacă se face referire la încălcările financiare atunci legea trebuie să prevadă expres că aceste sancțiuni financiare gradual pot duce la limitarea sau dizolvarea partidului. Asemenea prevederi legale nu există. Legiuitorul interpretează noțiunea de democrație și stat de drept în propriul interes general, dar fără o reglementare legală expresă.

Mai mult ca atât, faptele invocate de autorul sesizării nu se încadrează în categoria restricțiilor prevăzute de art.41 alin.(4) din Constituție.

Deci suntem în fața unei proceduri care nu este prevăzută de lege în sensul jurisprudenței CEDO.

Scop legitim

Orice ingerință în dreptul la libertatea de asociere trebuie să urmărească cel puțin unul dintre scopurile legitime prevăzute la paragraful 2 al articolului 11: securitatea națională sau siguranța publică, apărarea ordinii sau prevenirea infracțiunilor, protejarea sănătății sau a moralei, și protecția drepturilor și libertăților altora. Excepțiile de la libertatea de asociere trebuie interpretate în sens restrâns, astfel încât **enumerarea lor să fie strict exhaustivă și definiția acestor excepții să fie în mod necesar restrictivă** (*Sidiropoulos și alții împotriva Greciei*, 1998)

Legiuitorul nu a argumentat scopul legitim al ingerinței în dreptul la asociere. În afară de argumente declarative, nu au fost aduse exemple concrete și probe concludente care ar argumenta necesitatea extinderii restricțiilor contestate. Argumentul protejării statului de drept nu poate fi invocat aici atât timp, cât pentru presupusele încălcări financiare deja există un șir întreg de acțiuni de sancționare (de la lipsirea de mijloace bugetare, amendare și pînă la eliminarea din alegeri).

Deci suntem în fața lipsei unui scop legitim pentru a îngrădi dreptul la libera asociere.

Necesară într-o societate democratică

Noțiunea de necesitate implică două condiții: a) orice ingerință trebuie să corespundă unei „nevoi sociale imperioase” și b) ingerința trebuie să fie proporțională cu scopul legitim urmărit.

Termenul „necesar/ă” nu are flexibilitatea unor termeni precum „util/ă” sau „oportun/ă”. Excepțiile de la norma libertății de asociere trebuie să fie **interpretate strict** și restrângerea acestei libertăți poate fi justificată numai de motive întemeiate și imperative. În primul rând autorităților naționale le revine obligația să aprecieze dacă există o „nevoie socială imperioasă” de a impune o anumită restricție. Sarcina Curții nu este să substituie propria opinie celei a autorităților naționale, ci să verifice, din perspectiva Convenției, deciziile adoptate de acestea în exercitarea puterii lor de apreciere.

Aceasta nu înseamnă că controlul Curții se limitează la a verifica dacă statul pârât și-a exercitat puterea discreționară în mod rezonabil, cu atenție și cu bună-credință. Aceasta trebuie să examineze ingerința în litigiu în lumina cauzei în ansamblu și să stabilească dacă a fost „proporțională cu scopul legitim urmărit” și dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru a o justifica sunt „relevante și suficiente”. Procedând astfel, Curtea trebuie să se asigure că autoritățile naționale au aplicat standarde conforme cu principiile prevăzute la art. 11 și, în plus, că acestea și-au bazat deciziile pe o evaluare acceptabilă a faptelor relevante [*Gorzelik și alții împotriva Poloniei (MC)*, 2004, *Partidul Comuniștilor (Nepeckeriști) și Ungureanu împotriva României*, 2005, *Magyar Keresztény Mennonita Egyház și alții împotriva Ungariei*, 2014].

Dizolvarea unei asociații este o măsură dură, care are consecințe semnificative și care poate fi luată numai în cazurile cele mai grave (*Association Rhino și alții împotriva Elveției*, 2011, *Vona împotriva Ungariei*, 2013, *Les Authentiks și Supras Auteuil 91 împotriva Franței*, 2016). Statele au obligația sporită de a prezenta motive care justifică o astfel de măsură (*Adana TAYAD împotriva Turciei*, 2020). O hotărâre de dizolvare care nu se bazează pe motive acceptabile și convingătoare poate avea un efect disuasiv asupra asociației reclamante și a membrilor săi individuali, precum și asupra organizațiilor pentru apărarea drepturilor omului, în general.

Deși atât refuzul de a înregistra o asociație, cât și dizolvarea unei asociații sunt măsuri cu efecte radicale, aceasta din urmă constituie o măsură deosebit de severă, care ar putea fi justificată numai în circumstanțe strict limitate.

În cazul în care dizolvarea unei asociații este singura sancțiune disponibilă conform dreptului intern, indiferent de gravitatea încălcării în cauză, introducerea în legislație a unor sancțiuni alternative mai puțin radicale, cum ar fi un avertisment, o amendă sau retragerea avantajelor fiscale, permite obținerea unei flexibilități mai mari și alegerea unor sancțiuni mai proporționale (*Tebieti Mühafize Cemiyyeti și Israfilov*, 2009; *Martorii lui Iehova din Moscova și alții împotriva Rusiei*, 2010)

Simpla nerespectare a anumitor cerințe legale privind gestiunea internă a organizațiilor neguvernamentale nu poate fi considerată o abatere atât de gravă încât să justifice pur și simplu dizolvarea (*Tebieti Mühafize Cemiyyeti și Israfilov împotriva Azerbaidjanului*, 2009)

Pentru a respecta principiul proporționalității în cazul unei dizolvări, autoritățile trebuie să demonstreze că nu există alte mijloace de a îndeplini aceleași obiective prin care să se aducă atingere într-o măsură mai mică dreptului la libertatea de asociere (*Adana TAYAD împotriva Turciei*, 2020; *Asociația Rhino și alții*, 2011; *Magyar Keresztény Mennonita Egyház și alții*, 2014).

De exemplu, Curtea a constatat că dizolvarea unui partid sau a altui tip de asociație este justificată în cazul în care acesta:

- urmărește instaurarea unui stat bazat pe Șaria [*Refah Partisi (Partidul Bunăstării) și alții împotriva Turciei*, 2003; *Fundația Zehra și alții împotriva Turciei*, 2018, ; *Kalifatstaat împotriva Germaniei* (dec.), 2006];

- avea legături cu o organizație teroristă (*Herri Batasuna și Batasuna împotriva Spaniei*, 2009);

- a participat la manifestații și la parade paramilitare împotriva romilor (*Vona împotriva Ungariei*, 2013);

- a fost implicat în acte de violență repetate, în contextul unor meciuri de fotbal (*Les Authentiks și Supras Auteuil 91 împotriva Franței*, 2016);

- avea caracteristicile unei miliții private și era implicat în acte de violență și tulburarea ordinii publice (*Ayoub și alții împotriva Franței*, 2020).

Măsurile drastice, cum ar fi limitarea sau dizolvarea unui întreg partid politic sau refuzul de a înregistra un partid, pot fi luate doar în cazurile cele mai grave (*Herri Batasuna și Batasuna împotriva Spaniei*, 2009; *Linkov împotriva Republicii Cehe*, 2006). Aceste cazuri sunt cele care pun în pericol pluralismul politic sau principiile democratice fundamentale (*Partidul pentru o Societate Democratică (DTP) și alții împotriva Turciei*, 2016).

În opinia Curții Europene, limitările libertății de asociere impun o interpretare restrictivă atât în privința enumerării lor, cât și a determinării domeniului de aplicare. Totodată, Curtea observă că, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a statuat că "statele au un drept de control asupra conformității scopului și activității unei asociații cu regulile stabilite prin legislația națională, dar ele trebuie să-l utilizeze în așa fel, încât să corespundă obligațiilor asumate prin Convenție. Limitele libertății de asociere, prevăzute de art.11, impun o interpretare restrictivă, deoarece numai rațiuni convingătoare și imperative pot justifica o eventuală restrângere a exercițiului ei" (cauza Sidiripoulos și alții v. Grecia, §40).

114. În acest aspect, Comisia de la Veneția și OSCE/BIDD0 în Memoriul prezentat Curții menționează:

"Restricțiile impuse libertății de exprimare și libertății de asociere trebuie să răspundă unei nevoi sociale presante și să fie proporționale acesteia. La adoptarea lor,

statele urmează să beneficieze de o marjă de apreciere, care le-ar permite să țină cont de valorile lor democratice și experiența istorică. Această discreție reflectă faptul că statele sunt cel mai bine plasate pentru a evalua situația de pe teritoriul lor și de a decide cu privire la măsurile pe care urmează să le adopte. În același timp, statele trebuie să ia în considerare importanța dreptului protejat și a accentelor speciale puse pe libertatea discursului politic și a asocierii partidelor politice. Comisia de la Veneția și OSCE/BIDD0 subliniază faptul că, potrivit standardelor internaționale, libertatea exprimării se extinde și asupra informației sau ideilor care pot fi interpretate ca ofensatoare, șocante și deranjante."

În speța de față, cele mai problematice elemente, din perspectiva art. 41 din Constituție și art. 11 CEDO, sunt următoarele.

1. **Pragul material insuficient determinat pentru o măsură maximală.** Declarația „extremismului” este o măsură maximală. Totuși, pragul de activare este formulat în termeni minimali și apreciativi („fapte ce denotă”), fără o cerință legală explicită de pericol grav, actual, concret și imputabil organizației ca atare. Această incongruență între severitatea consecinței și elasticitatea pragului contravine logicii statului de drept: cu cât măsura este mai severă, cu atât condițiile legale trebuie să fie mai clare, mai stricte și mai verificabile.

2. **Risc de imputare colectivă și de responsabilitate prin asociere.** În practică, măsurile de tip „declarare extremistă” pot genera o imputare colectivă: acțiuni, declarații, colaborări sau materiale atribuite unor persoane (membri, simpatizanți, parteneri) pot fi proiectate asupra organizației, fără ca legea să impună criterii stricte de imputare (legătură cu organele de conducere, tolerare, orientare organizațională, scop declarat, practici constante). Un asemenea risc este incompatibil cu exigența de previzibilitate și cu standardul CEDO care, în materie asociativă, cere o analiză atentă a rolului și a responsabilității reale a organizației, nu a unei vinovății prin contagiune.

3. **Confuzia dintre activitate asociativă legitimă și „orientare împotriva statului”.** Sintagma „orientată împotriva Republicii Moldova” este aptă să includă un spectru larg de activități asociative: critică instituțională, litigii strategice, advocacy, rapoarte publice, campanii de informare, proiecte civice. Fără delimitări legale stricte, o asemenea formulă poate converti opoziția civică sau critica legitimă într-un criteriu de eliminare a organizației, ceea ce lovește în esența pluralismului și a societății democratice.

4. **Garanții procedurale insuficiente raportat la gravitatea ingerinței.** O ingerință de asemenea intensitate în libertatea de asociere reclamă un proces echitabil consolidat: timp suficient, acces la probatoriu, contradictorialitate reală, egalitate de arme, motivare riguroasă. Procedura specială accelerată, combinată cu particularitățile probelor invocate de o autoritate de securitate, creează riscul ca instanța să nu poată realiza un control substanțial, iar organizația să nu își poată exercita apărările în mod efectiv. În

asemenea condiții, ingerința în art. 11 devine dificil de justificat ca „necesară într-o societate democratică”.

Rezultă că, în speță, art. 41 din Constituție și art. 11 CEDO sunt incidente nu doar ca principii generale, ci ca standarde care cer o delimitare strictă a „extremismului” de activitatea asociativă protejată, un prag ridicat al pericolului și garanții procedurale sporite. Or, legea contestată, prin sintagmele identificate, nu furnizează repere suficiente pentru a evita ca o măsură excepțională să fie aplicată extensiv și imprevizibil, cu afectarea pluralismului asociativ.

Cu referire la restrângerea unor drepturi fundamentale și testul proporționalității (art. 54 din Constituție).

Prin restrângerea drepturilor fundamentale la acces la justiție, la opinie, întrunire, asociere și alegeri, pentru criteriile de formă excesive, Parlamentul a depășit limitele stabilite la art. 54 din Legea Supremă.

Art. 54 din Constituție este cadrul de control decisiv pentru toate criticile de fond din prezenta excepție, deoarece declararea unei organizații ca „extremistă” și mecanismul legal aferent reprezintă o restrângere de maximă intensitate a drepturilor: libertatea de asociere (direct), libertatea de exprimare (direct și indirect), accesul efectiv la justiție (prin procedura specială accelerată) și, în mod colateral, egalitatea și securitatea juridică. În logica art. 54, nu este suficient ca legiuitorul să invoce securitatea națională sau ordinea publică; trebuie demonstrat că restrângerea este prevăzută de lege, urmărește un scop legitim, este necesară într-o societate democratică, este proporțională și nu afectează existența dreptului.

În primul rând, testul proporționalității presupune, ca premisă, o „lege” de calitate: dacă norma este imprecisă, elastică și permite interpretări divergente, atunci restrângerea eșuează chiar la nivelul condiției de legalitate, pentru că nu oferă garanții împotriva arbitrariului. În speță, tocmai combinația dintre (i) sintagme vagi („subminarea securității”, „fapte ce denotă”, „orientată împotriva”) și (ii) noțiuni strategice din sfera SIS („amenințări hibride”, „dezinformare”, „influențare”) ridică un risc structural ca ingerința să fie justificată prin formule, nu prin criterii juridice verificabile. Or, art. 54 nu admite restrângeri care sunt, în esență, discreționare.

În al doilea rând, proporționalitatea impune analiza adecvării: măsura trebuie să fie aptă să atingă scopul legitim. Declararea „extremismului” ca măsură maximală poate fi adecvată doar pentru situații care implică pericole grave (de exemplu, incitare reală la violență, organizare de acțiuni ilegale grave, justificarea sistematică a violenței, atacuri concrete asupra ordinii constituționale), nu pentru un spectru larg de conduite interpretate

extensiv. Dacă legea permite includerea unor activități predominant informaționale, civice sau asociative, fără praguri clare, atunci adecvarea devine problematică: se ajunge la folosirea unei măsuri extreme pentru fenomene care pot fi abordate prin mijloace mai puțin intruzive.

În al treilea rând, testul art. 54 cere necesitatea: statul trebuie să arate că nu există măsuri alternative mai puțin restrictive care ar realiza scopul. În speță, mecanismul contestat nu este construit pe o logică graduală (escaladare): avertizare, măsuri punctuale, sancțiuni individuale, corecții proporționale, apoi – doar în ultimă instanță – măsura radicală. Lipsa unui cadru clar al subsidiarității și al ultimului resort, combinată cu pragul vag („fapte ce denotă”), sugerează că legea permite să se sară direct la cea mai severă consecință. În termeni de art. 54, aceasta ridică un dubiu major de necesitate: ingerința maximală nu este justificată dacă obiectivul poate fi atins prin instrumente mai puțin intruzive, mai individualizate și mai controlabile.

În al patrulea rând, art. 54 impune proporționalitatea stricto sensu (justul echilibru): chiar dacă scopul este legitim, trebuie cântărit impactul asupra drepturilor și intereselor afectate. Aici, impactul este extrem: declararea „extremismului” produce efecte sistemice, stigmatizare, blocarea funcționării, efecte asupra terților și inhibarea exprimării. În absența unor criterii stricte și a unui prag înalt de pericol, balanța se înclină în mod disproporționat: societatea democratică pierde pluralism, spațiul civic se contractă, iar controlul judiciar riscă să devină formal din cauza procedurii accelerate. În plus, noțiuni precum „orientată împotriva statului” pot captura chiar esența funcției civice a organizațiilor: supraveghere publică, critică, advocacy. O asemenea interferență atinge nucleul drepturilor și riscă să afecteze existența lor practică, ceea ce art. 54 interzice.

În al cincilea rând, art. 54 implică exigența unor garanții procedurale ca parte a proporționalității. Când ingerința este severă, procedura trebuie să fie robustă. Procedura specială accelerată, în special atunci când probele sunt generate/gestionate de o autoritate de securitate, trebuie să includă garanții clare privind contradictorialitatea, accesul la baza factuală, posibilitatea de contra-probă și motivarea riguroasă. Fără aceste garanții, chiar și o restrângere care ar putea avea un scop legitim devine disproporționată, pentru că riscul de eroare și arbitrar crește, iar corecția judiciară efectivă scade.

În consecință, art. 54 din Constituție este incident ca „filtru” general care arată că mecanismul contestat eșuează simultan pe mai multe paliere ale proporționalității: (i) legalitatea (calitatea legii) este afectată prin sintagme imprecise; (ii) necesitatea nu este demonstrabilă în lipsa unei logici de ultim resort și a alternativelor mai puțin restrictive; (iii) proporționalitatea stricto sensu este dezechilibrată, dată fiind severitatea consecințelor și elasticitatea criteriilor; (iv) garanțiile procedurale nu sunt calibrate la gravitatea ingerinței. Prin urmare, chiar dacă securitatea națională este un scop legitim, art. 54 nu permite realizarea lui printr-un cadru care, prin ambiguitate și procedură specială concentrată, poate conduce la restrângeri excesive ale libertății de exprimare și

ale libertății de asociere, cu efect de contracție a pluralismului într-o societate democratică.

Articolul 54 din Constituție nu consacră drepturi sau libertăți, ci exprimă dreptul statului și al organelor sale de a restrânge exercițiul unor drepturi sau libertăți. Prin utilizarea cuvântului *restrângerea* se presupune că exercițiul drepturilor nu este suspendat sau anulat în genere, ci numai limitat, realizându-se sub anumite aspecte, ca și până la survenirea situației de restrângere. Iar prin folosirea cuvântului *exercițiului* se presupune limitarea temporară a modalităților de realizare a dreptului, acesta existând în continuare și neputând fi afectat în substanța sa, așa cum prevede alin. (1).

Declarația Universală a Drepturilor Omului, în art. 29 alin. (2), se referă la posibilitatea restrângerii exercițiului unor drepturi: *În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare persoană este supusă: numai îngrădirilor stabilite de lege în scopul exclusiv al asigurării recunoașterii și respectului drepturilor și libertăților celorlalți și în vederea satisfacerii cerințelor juste ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale, într-o societate democratică.*

Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, în art. 4, art. 5 alin. (2), art. 8 alin. (2), prevede posibilitatea restrângerilor și derogărilor de la drepturile pe care le cuprinde: *Nu se poate admite nicio restricție sau derogare de la drepturile fundamentale ale omului, recunoscute sau în vigoare în orice țară în virtutea unor legi, convenții, regulamente sau cutume, sub pretextul că prezentul Pact nu recunoaște aceste drepturi sau le recunoaște într-o măsură mai mică.*

Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice, în art. 4 alin. (1), art. 5 alin. (2), art. 12 alin. (3), art. 18-19, art. 21, art. 22 alin. (2), prevede posibilitatea restrângerilor și derogărilor de la drepturile pe care le cuprinde: *Drepturile nu pot face obiectul unor restricții decât dacă acestea sunt prevăzute prin lege, necesare pentru a ocroti securitatea națională, ordinea publică, sănătatea și moralitatea publică sau drepturile și libertățile altora și sunt compatibile cu celelalte drepturi recunoscute în prezentul Pact.*

Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în art. 9 alin. (2), art. 10 alin. (2), art. 11 alin. (2) și art. 2 din Protocolul nr. 4 la CEDO, stabilește posibilitatea restrângerii drepturilor: *Exercitarea dreptului nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, menținerea ordinii publice, prevenirea faptelor penale, protecția sănătății sau a moralei, ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altora.*

Așadar, potrivit actelor internaționale, **restrângerile și derogările** sunt admisibile dacă:

- a) sunt necesare într-o societate democratică și sunt prevăzute expres de lege;
- b) se impun pentru a proteja securitatea națională, ordinea, sănătatea sau morală publică, drepturile și libertățile celorlalți;
- c) sunt stabilite exclusiv în vederea favorizării binelui general într-o societate democratică;

d) sunt impuse pentru membrii forțelor armate și poliției.

Prin prevederile alin. (1) al art. 54, legiuitorul constituant a statuat că *în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului*. Această normă constituțională protejează dreptul în substanța sa și prescrie fără echivoc că, odată declarat în Constituție, dreptul nu mai poate fi suspendat sau anulat.

De fapt, norma constituțională consacră un principiu potrivit căruia un drept constituțional obținut nu mai poate fi suprimat sau diminuat prin legi organice sau alte acte normative.

Pentru determinarea mai clară a prevederilor constituționale cuprinse în alin. (1) al art. 54 se impun o serie de precizări. Norma constituțională admite restrângerea exercițiului drepturilor și libertăților fundamentale în următoarele condiții:

1. *Ingerința trebuie să fie prevăzută de lege*. Deoarece nu se precizează prin ce fel de lege, dispoziția constituțională trebuie interpretată astfel:

a) restrângerea exercițiului unui drept prevăzut expres și clar de Constituție sau al unui drept stabilit prin lege organică se efectuează prin lege organică;

b) restrângerea unui drept stabilit de o lege ordinară se efectuează prin lege organică sau ordinară.

2. *Ingerința corespunde normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional*. În acest sens, restricția trebuie să fie compatibilă cu reglementările celor mai importante instrumente universale în domeniul protecției drepturilor omului, cum sunt: Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice și Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

3. *Ingerința constituie o măsură necesară într-o societate democratică*. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, termenul *necesar* implică existența unei *nevoi sociale imperioase*. Întrucât statele au îndatorirea de a garanta respectarea drepturilor și libertăților, acestora li se recunoaște și o *anumită marjă de apreciere*, fie că este vorba despre legislatorul național, fie de alte organe ale statului, inclusiv de instanțele judecătorești, chemate să interpreteze și să aplice prevederile legislației în vigoare.

4. *Ingerința trebuie să fie proporțională scopului urmărit*. Luând în considerație faptul că natura restrângerii este criteriul după care se apreciază proporționalitatea acesteia, este importantă ideea că restrângerea trebuie să se facă în favoarea interesului general, adică să existe circumstanțe în care restrângerea nu ar afecta interesul general, ci i-ar aduce beneficii.

Mai sunt de menționat o serie de principii și considerații de care trebuie să se țină cont la aplicarea alin. (2) din art. 54 al Constituției:

– Restrângerea nu trebuie să fie discriminatorie (pe motive de rasă, sex, religie, limbă sau origine socială). Considerăm însă că ar putea exista o restrângere justificată și legală în legătură cu apartenența politică a unei persoane, atunci când partidul acesteia este interzis sau limitat în acțiuni, deoarece pune în pericol ordinea de drept sau morală.

– Pe lângă restrângerile analizate, există anumite restrângeri formulate chiar în conținutul drepturilor și al libertăților fundamentale (art. 32 alin. (2); art. 34 alin. (3));

art. 41 alin. (7) din Constituție).

– Restrângerile trebuie să vizeze întotdeauna un drept determinat sau lesne determinabil și să nu afecteze exercitarea altor drepturi sau libertăți.

Alin. (3) din art. 54 consacră o excepție de la norma generală, stabilind că *prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24*. Astfel, normele din alin. (3) interzic restrângerea exercițiului unor drepturi, conferindu-le de fapt statutul de drepturi absolute. Aceste drepturi sunt:

- a) accesul liber la justiție (art. 20);
- b) prezumția nevinovăției (art. 21);
- c) neretroactivitatea legii (art. 22);
- d) dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle (art. 23);
- e) dreptul la viață și la integritate fizică și psihică (art. 24).

Alin. (4) al art. 54 precizează că *restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății*. În acest fel, la condițiile și cazurile când poate fi restrâns exercițiul unor drepturi, se mai adaugă necesitatea respectării a încă două principii: cel al proporționalității și cel al neafectării substanței dreptului.

1. **Principiul proporționalității** presupune că orice restrângere trebuie stabilită și aplicată numai în scopul pentru care a fost prevăzută și în limitele strict necesare, în funcție de situația care o justifică.

Dacă nu există dispoziții legale care să determine limitele proporționalității, problema se soluționează pornind de la situațiile și circumstanțele concrete (de fapt), care trebuie verificate și apreciate de către autoritatea (instanța) în fața căreia se invocă neproporționalitatea (spre exemplu, nu va putea fi restrâns exercițiul dreptului la viața intimă și privată pe motivul că cei care îl exercită complotează împotriva siguranței naționale).

În legătură cu principiul proporționalității, este semnificativă ideea că restrângerea trebuie să se facă în vederea favorizării interesului general.

2. **Principiul neafectării substanței dreptului.** Dacă exercițiul dreptului este doar restrâns, în afara limitelor respective exercițiul este liber, prin urmare, substanța dreptului rămâne neatinsă. Pe de altă parte, acest principiu interzice pierderea unor drepturi dobândite anterior și reconsiderarea beneficiului produs prin dobândirea lor, deoarece un drept dobândit este întotdeauna rezultatul direct al unor factori obiectivi, iar pierderea sau reconsiderarea lui trebuie să aibă suporturi obiective și legale, explicite.

Analizând tot contextul în care au fost adoptate normele contestate, constatăm că legiuitorul nu a îndeplinit cerințele prevăzute de art. 54 din Constituție referitor la necesitatea restrângerii dreptului la opinie, asociere și acces la justiție în speța examinată.

G. Cerințele autorului sesizării

În temeiul celor expuse mai sus, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, art. 4 alin. (1) lit. a) și g), și art. 25 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 74/2025 cu privire la Curtea Constituțională,

Solicităm Curții Constituționale a Republicii Moldova următoarele:

A. Primirea și acceptarea spre examinare a prezentei excepții de neconstituționalitate.

B. Verificarea constituționalității următoarelor prevederi din:

1) Legea nr. 54/2003 privind contracararea activității extremiste (în redacția Legii nr. 100/2025):

-textul: „fapte ce denotă activitate extremistă orientată împotriva Republicii Moldova și/sau a cetățenilor săi” din art. 6¹ alin. (1);

-textul „poate fi declarată extremistă... la cererea Serviciului” din art. 6¹ alin. (2);

-Art. 1 lit. a) din Legea nr. 54/2003 în special sintagma: „subminarea securității Republicii Moldova”;

-Alin. (3) și (6) din art. 6¹;

2) Legea art. 136/2023 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova:

- Art. 3 p. 2) lit. a), în special sintagmele: „amenințări hibride”, „reziliența statului”, „propagandă ostilă/dezinformare”, „influențarea proceselor electorale”

3) Toate dispozițiile indicate se contestă în măsura în care, prin formulări imprecise și prin procedura specială instituită, nu oferă garanții suficiente împotriva arbitrarului și nu asigură respectarea drepturilor și libertăților fundamentale (în special libertatea de exprimare, libertatea de asociere și dreptul la un proces echitabil), inclusiv exigențele de claritate, previzibilitate, acces efectiv la justiție și proporționalitate a ingerinței.

H. Declarația și semnătura autorului sesizării

Autorul excepției de neconstituționalitate declară pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, fapt pentru care semnează:

Cu stimă,

Autor al sesizării

A stylized handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke.

Leizova N.A.

ÎNCHEIERE

26 martie 2026

municipiul Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Centru

În componența:

Președintele ședinței, judecător
judecători
Grefier

Serghei Dimitriu
Constantin Roșca și Roman Pascari
Mihaela Pîrvu

Cu participarea interpretului

Diana Guzun

Soluționînd, în ședință închisă, cererea înaintată de Natalia Azizova, reprezentanta Organizației necomerciale ”Organizația autonomă necomercială pentru promovarea cooperării internaționale „Eurasia” (Federația Rusă), privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova către Organizația necomercială ”Organizația autonomă necomercială pentru promovarea cooperării internaționale „Eurasia” (Federația Rusă) cu privire la constatarea caracterului extremist al organizației extreme,

a c o n s t a t a t :

1. La data de 25 iulie 2025, cu cerere de chemare în judecată s-a adresat Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova către Organizația necomercială ”Organizația autonomă necomercială pentru promovarea cooperării internaționale „Eurasia” (Federația Rusă) cu privire la constatarea caracterului extremist al organizației extreme.
2. În cadrul ședinței de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare, Natalia Azizova, reprezentanta Organizației necomerciale ”Organizația autonomă necomercială pentru promovarea cooperării internaționale „Eurasia” (Federația Rusă), a înaintat o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate privind verificarea corespunderii constituționalității în raport cu art.art.1 alin.(3), 20, 22, 23 alin.(2), 26, 32, 41, 54 din Constituție a următoarelor prevederi :
 - I. Din Legea nr. 54/2003 privind contracararea activității extreme (în redacția Legii nr.100/2025) :
 - Art.1 lit.a), în special sintagma : „*subminarea securității Republicii Moldova*”;
 - Art.6¹ alin.(1) - ”*fapte ce denotă activitate extremistă orientată împotriva Republicii Moldova și/sau a cetățenilor săi*”;
 - Art.6¹ alin.(2) - ”*poate fi declarată extremistă... la cererea Serviciului*”;
 - Art.6¹ alin. (3) și (6).
 - II. Din Legea art. 136/2023 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova :
 - Art. 3 p. 2) lit. a), în special sintagmele: „*amenințări hibride*”, „*rezidența statului*”, „*propagandă ostilă/dezinformare*”, „*influențarea proceselor electorale*”.

3. În ședință, Natalia Azizova, reprezentanta Organizației necomerciale ”Organizația autonomă necomercială pentru promovarea cooperării internaționale „Eurasia” (Federația Rusă) a solicitat admiterea cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.
4. În ședință, Radu Frija, reprezentant al Serviciului de Informații și Securitate, nu a obiectat în privința admiterii cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, cu excepția verificării corespunderii constituționalității prevederilor din Legea nr.136/2023 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova.
5. *Examinând în ședință publică cererea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, audiind reprezentanții părților, studiind materialele dosarului și înscrisurile anexate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Centru consideră necesar de a admite cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, din următoarele considerente.*
6. În corespundere cu art.12¹ alin.(1) Cod de procedură civilă în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.
7. Conform art.12¹ alin.(2) Cod de procedură civilă, la ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții.
 - a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;
 - b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
 - c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
 - d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.
8. La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.
9. Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amîină pledoariile.
10. Instanța de judecată reține că, la pct.72 din Hotărîrea Curții Constituționale nr.2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova este menționat că pornind de la faptul că norma sesizată prin intermediul instituției excepției de neconstituționalitate este supusă controlului de constituționalitate aplicativ la un caz concret dedus instanței de judecată, procedura rezolvării excepției de neconstituționalitate constituie un control concret de constituționalitate.

11. Pct.74-75 din Hotărîrea Curții Constituționale nr.2 din 09.02.2016 menționează, că procedura de soluționare a excepției de neconstituționalitate presupune parcurgerea a două etape distincte: etapa judiciară, premergătoare, ce constă în invocarea excepției de neconstituționalitate în cadrul unui proces aflat pe rolul unei instanțe judecătorești și pronunțarea judecătorului asupra acestui incident procedural, finalizată eventual cu sesizarea Curții Constituționale.
12. Curtea a reținut că la prima etapă, rolul determinant aparține judecătorului ordinar, care, în cele din urmă, dispune ridicarea excepției de neconstituționalitate. Acesta poate fi numit „primul judecător constituțional”, care în procesul de aplicare a legii sesizează aspectele de neconstituționalitate.
13. Curtea a mai specificat la pct.82 din Hotărîre că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; (4) nu există o hotărîre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.
14. Suplimentar Colegiul judiciar reține că, potrivit prevederilor art. 24 din legea RM nr. 317 alin. (1) – (4) din legea RM nr. 317 din 13.12.94 cu privire la Curtea Constituțională, Curtea exercită jurisdicția la sesizarea făcută de subiecții stabiliți de prezenta lege, în condițiile Codului Jurisdicției Constituționale. Sesizarea trebuie să fie motivată și să corespundă cerințelor prevăzute în Codul Jurisdicției Constituționale. Sesizarea este semnată de șeful organului în al cărui nume este făcută. Modelul sesizării și modul depunerii ei sînt prevăzute de Codul Jurisdicției Constituționale.
15. Colegiul reiterează, că urmează a verifica întrunirea condițiilor stabilite de curte la pct.82 din Hotărîrea Curții Constituționale nr.2 din 09.02.2016 nr. 2 din 09.02.2016. Verificarea respectivă este posibilă în condițiile în care semnatarul respectă condițiile impuse pentru depunerea sesizării.
16. Totodată, prin Hotărîrea nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a statuat că, în sensul articolului 135 alineatul (1) lit. a) și g) coroborat cu articolele 20, 115, 116 și 134 din Constituție, excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu.
17. Sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza. Judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitîndu-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: obiectul excepției de neconstituționalitate intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; excepția de neconstituționalitate este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărîre anterioară a Curții avînd ca obiect prevederile contestate.
18. La caz, verificînd întrunirea condițiilor enumerate mai sus, Colegiul judiciar constată că, obiectul sesizării intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; excepția de neconstituționalitate este ridicată de

reprezentantul uneia din părți, împuternicit în conformitate cu prevederile art. 80, 81 din Codul de procedură civilă; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

19. Din aceste raționamente, Colegiul judiciar ajunge la concluzia de a admite cererea înaintată de Natalia Azizova, reprezentanta Organizației necomerciale „Organizația autonomă necomercială pentru promovarea cooperării internaționale „Eurasia” (Federația Rusă), privind ridicarea excepției de neconstituționalitate privind verificarea corespunderii prevederilor unor prevederi din Legea nr. 54/2003 privind contracararea activității extremiste (în redacția Legii nr.100/2025) și Legea art. 136/2023 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova, și a transmite sesizarea Curții Constituționale.
20. În conformitate cu art.art.12¹, 269-270 Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Centru,

DISPUNE :

Se admite cererea înaintată de Natalia Azizova, reprezentanta Organizației necomerciale „Organizația autonomă necomercială pentru promovarea cooperării internaționale „Eurasia” (Federația Rusă) privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, ce ține de verificarea corespunderii constituționalității în raport cu art.art.1 alin.(3), 20, 22, 23 alin.(2), 26, 32, 41, 54 din Constituție a următoarelor prevederi :

- I. Din Legea nr. 54/2003 privind contracararea activității extremiste (în redacția Legii nr.100/2025) :
- Art.1 lit.a), în special sintagma : „*subminarea securității Republicii Moldova*”;
 - Art.6¹ alin.(1) - „*fapte ce denotă activitate extremistă orientată împotriva Republicii Moldova și/sau a cetățenilor săi*”;
 - Art.6¹ alin.(2) - „*poate fi declarată extremistă... la cererea Serviciului*”;
 - Art.6¹ alin. (3) și (6).
- II. Din Legea art. 136/2023 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova :
- Art. 3 p. 2) lit. a), în special sintagmele: „*amenințări hibride*”, „*rezidența statului*”, „*propagandă ostilă/dezinformare*”, „*influențarea proceselor electorale*”.

Se remite Curții Constituționale sesizarea privind excepția de neconstituționalitate formulată de Natalia Azizova, reprezentanta Organizației necomerciale „Organizația autonomă necomercială pentru promovarea cooperării internaționale „Eurasia” (Federația Rusă).

Încheierea nu este susceptibilă de atac.

Președintele completului, judecător

Serghei Dimitriu

Judecătorii

Constantin Roșca

Roman Pascari